

T-10

Na osnovu člana 16. stav 4. Zakona o Vladi Zeničko-dobojskog kantona–Prečišćen tekst („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona”, broj: 7/10 i 3/23), na prijedlog Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice, Vlada Zeničko-dobojskog kantona, na 30. sjednici, održanoj dana 11.06.2024. godine, d o n o s i

ZAKLJUČAK

I.

Prihvata se Informacija o dostignutom stanju u oblastima socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom u 2023. godini.

II.

Zaključak Vlade sa Informacijom iz tačke I. ovog zaključka upućuje se u dalju skupštinsku proceduru.

III.

Zaključak stupa na snagu danom donošenja.

Broj: 02- 31- 11029 /24
Datum, 11.06.2024. godine
Zenica

DOSTAVLJENO:

1x Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice,
1x Stručna služba Skupštine,
1x a/a.

INFORMACIJA

*o dostignutom stanju u oblastima socijalne zaštite, zaštite
civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom u 2023. godini*

Zenica, juni 2024. godine

S A D R Ž A J:

1. UVOD	3
2. DJELATNOST I ZAKONSKA REGULATIVA U SOCIJALNOJ ZAŠTITI	4
3. OBLAST SOCIJALNE ZAŠTITE.....	6
3.1. Prava iz socijalne zaštite	6
3.1.1. Stalna novčana pomoć.....	6
3.1.2. Privremena i jednokratna novčana pomoć	8
3.1.3. Pravo na refundaciju troškova medicinskog vještačenja.....	9
3.1.4. Osposobljavanje za samostalan život i rad	9
3.1.5. Smještaj u hraniteljsku porodicu	11
3.1.6. Smještaj u ustanove socijalne zaštite.....	13
3.1.7. Kućna njega i pomoć u kući	21
3.2. Osvrt na primjenu Federalnog Zakona u odnosu na ostvarivanje prava lica sa invaliditetom Zeničko-dobojskog kantona	21
4. OBLAST ZAŠTITE CIVILNIH ŽRTAVA RATA	22
5. OBLAST ZAŠTITE PORODICE SA DJECOM.....	26
5.1. Naknada umjesto plaće ženi-majci u radnom odnosu, za vrijeme dok odustvuje sa posla za vrijeme trudnoće, porođaja i njege djeteta.....	26
5.2. Zaštita porodilja koje nisu u radnom odnosu	29
6. OSTALI OBLICI SOCIJALNE ZAŠTITE I ZAŠTITE PORODICE SA DJECOM	33
6.1. Sufinansiranje „Sigurne kuće“ prevencije nasilja i zaštita žrtava nasilja u porodici na područja gradova/općina Zeničko-dobojskog kantona	33
6.2. Pomoć za javne-humanitarne kuhinje	33
6.3. Pomoć za potrebe i intervencije socijalno zaštitnog karaktera	35
6.4. Zdravstvena zaštita	36
6.5. Podrška nevladinim organizacijama i drugim pravnim licima.....	37
6.6. Obilježavanje „Dječije nedjelje“	38
6.7. Druga prava socijalne zaštite koje se finansiraju iz budžeta gradova/općina iz Zeničko-dobojskog kantona	38
7. NADZOR NAD STRUČNIM RADOM I UTROŠKOM BUDŽETSKIH SREDSTAVA	39
8. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA	39
8.1. Preporuke za djelovanje.....	42

1. UVOD

Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice Zeničko-dobojskog kantona (u daljem tekstu: *Ministarstvo*) je u skladu sa programima rada Vlade i Skupštine Zeničko-dobojskog kantona za 2024. godinu, pripremio Informaciju o dostignutom stanju u oblastima socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom u 2023. godini (u daljem tekstu: *Informacija*), s ciljem povećanja svijesti o značaju djelovanja u navedenim oblastima i potrebe unapređenja uslova za provođenje pravovremene, svrsishodne i odgovarajuće zaštite prava prema potrebama građana¹ u stanju socijalne potrebe.

Informacija ukazuje na stanje u oblastima socijalne zaštite, zaštite osoba sa invaliditetom, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom na području Zeničko-dobojskog kantona (u daljem tekstu: *Kanton*) u 2023. godini sa analitičkim osvrtom na: primjenu kantonalnih propisa, reformske procese, usluge, podršku lokalnih zajednica, status i broj korisnika, finansijske pokazatelje, te ostvarene rezultate i aktivnosti u navedenim oblastima.

U oblasti socijalne zaštite, osnovne aktivnosti su bile usmjerena ka primjeni Zakona o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona”, broj: 13/07, 13/11, 3/15, 2/16 i 16/22 – u daljem tekstu: *Kantonalni zakon*) i iniciranju mjera socijalno-zaštitnog karaktera za osobe koje su u stanju socijalne potrebe, odnosno unapređenju i ostvarivanju prava iz socijalne zaštite, zaštitu civilnih žrtava rata i zaštitu porodice sa djecom, saradnji i korespondenciji sa relevantnim ustanovama i institucijama na svim nivoima vlasti, te izradi, odnosno donošenju propisa i podzakonskih akata kako bi se osigurala kvalitetnija primjena zakona u praksi.

Djelatnost Ministarstva posvećena je unapređenju prava i usluga građana u oblastima sistema socijalne zaštite na kantonalnom i federalnom nivou, odnosno podršku centrima za socijalni rad i službama socijalne zaštite u lokalnim zajednicama, kao i nevladinih organizacijama sa fokusom na prevenciju i otklanjanje ili umanjeње stanja socijalne potrebe pojedinca i porodice, te njihovu inkluziju i integraciju u zajednicu. Također, nastoji se obezbjediti ujednačen pristup pravima i uslugama na principu socijalne ugroženosti stanovništva, odnosno pomoći najranjivijem stanovništvu kako bi lakše prebrodilo rizike ili periode krize, prevenirali siromaštvo i druge negativne utjecaje kriznih stanja i perioda koji pogodaju porodicu, a posebno djecu, starije osobe, osobe sa invaliditetom i druge ranjive kategorije. Za uspješno djelovanje u oblasti socijalne zaštite potrebno je ostvariti adekvatnu podršku svih nivoa vlasti kao i podršku drugih oblasti društvenog djelovanja, prije svega zdravstva, obrazovanja, zapošljavanja te policije i pravosuđa.

Za izradu Informacije, korišteni su podaci i informacije iz relevantnih dokumenata Ministarstva (izvještaja, analiza, evidencija, trebovanja i drugih akata), elektronske baze SOTAC, centara za socijalni rad/nadležnih općinskih službi socijalne zaštite, drugih ustanova socijalne zaštite, te programskih/projektnih aktivnosti organizacija civilnog društva.

U nastavku dajemo osvrt na dostignute rezultate u okviru djelovanja Ministarstva i drugih relevantnih sudionika u oblastima socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom.

¹ *Napomena: Izrazi napisani samo u muškom rodu odnose se podjednako na muški i ženski rod.*

2. DJELATNOST I ZAKONSKA REGULATIVA U SOCIJALNOJ ZAŠTITI

Prema Kantonalnom zakonu, *socijalna zaštita* je organizovana djelatnost u Federaciji BiH, Kantonu i gradu/općini, koja je usmjerena na osiguranje socijalne sigurnosti građana i njihovih porodica koji se nalaze u stanju socijalne potrebe.

Djelatnost socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom, obavljaju ustanove socijalne zaštite i općinske službe za upravu. Na području Kantona, ova djelatnost se provodi putem resornog Ministarstva i prvostepenih organa, to jeste 10 (deset) centara za socijalni rad i dvije općinske službe Usora i Doboju Jug, koje su nadležne za obavljanje poslova socijalne zaštite. Pored navedenih ustanova u 2023. godini, na području Zeničko-dobojskog kanton su djelovale i sljedeće ustanove socijalne zaštite, a to su: 2 (dvije) ustanove za smještaj djece bez roditeljskog staranja, 1 (jedna) ustanova za dnevno zbrinjavanje djece i odraslih osoba sa invaliditetom, 1 (jedna) za stanovanje osoba s invaliditetom u zajednici uz podršku, 2 (dvije) javne ustanove i 4 (četiri) privatne ustanove za smještaj starijih osoba (osoba treće životne dobi).

Katonalnim zakonom propisano je da navedenu djelatnost mogu obavljati i humanitarne organizacije, udruženja, vjerske zajednice i organizacije, kao i da gradovi/općine imaju mogućnost i obavezu dodatnog djelovanja na prevenciji stanja socijalne potrebe, odnosno proširivanja obima i sadržaja prava iz oblasti socijalne zaštite u skladu sa potrebama i mogućnostima.

U skladu sa načelima humanizma, solidarnosti i građanskog morala, socijalna zaštita porodice i njenih članova i građana pojedinaca ostvaruje se otkrivanjem i umanjenjem, odnosno otklanjanjem posljedica i uzroka koji dovode do stanja socijalne potrebe, na osnovu pruženih usluga i sticanjem određenih prava iz ove oblasti. *Socijalnom potrebom* smatra se trajno ili privremeno stanje u kome se nađe građanin ili njegova porodica bez svoje krivice, prouzrokovane usljed ratnih događaja, elementarnih nesreća, općih ekonomskih kriza ili psihofizičkog stanja pojedinca, koje ne mogu otkloniti ili ublažiti bez pomoći uže ili šire društvene zajednice.

Kantonalni zakon osigurava jednakost u pristupu i uživanju predmetnih prava, te zabranjuje bilo koji oblik diskriminacije, po bilo kojem osnovu, kao što je rasa, spol, jezik, vjera, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno prijeklo, imovina, rođenje ili drugi status. Također, na osnovu ratifikovanih konvencija, socijalna zaštita se ostvaruje u najboljem interesu djeteta ili odrasle osobe.

U skladu sa Kantonalnim zakonom, lica i porodice putem nadležnih centara za socijalni rad i nadležnih općinskih službi u Kantonu (u daljem tekstu: *centri/službe*) mogu ostvariti osnovna prava navedena u Tabeli br. 1:

Tabela br. 1

Prava iz socijalne zaštite:	1. Novčana i druga materijalna pomoć	a) Stalna novčana pomoć
		b) Jednokratna ili privremena pomoć,
		c) Pomoć u naturi i druga pomoć
	2. Refundacija troškova medicinskog vještačenja u prvom stepenu	
	3. Osposobljavanje za život i rad	
	4. Smještaj u hraniteljsku porodicu	
Prava civilnih žrtava rata:	5. Smještaj u ustanove socijalne zaštite	
	6. Privremeni smještaj i zbrinjavanje u Sigurnoj kući	
	7. Lična invalidnina ili mjesečno lično novčano primanje	
	8. Dodatak za njegu i pomoć od strane drugog lica	
	9. Ortopedski dodatak	
	10. Porodična invalidnina	

Prava porodice sa djecom:	11. Naknada umjesto plaće ženi-majci u radnom odnosu, za vrijeme dok odsustvuje sa posla radi trudnoće, porođaja i njege djeteta
	12. Novčanu pomoć ženi-majci koja nije u radnom odnosu
Pravo na zdravstvenu zaštitu	
Usluge socijalnog i drugog stručnog rada	

Ovo ministarstvo vrši upravne, stručne i druge poslove utvrđene zakonom, strategijama, akcionim planovima, programom rada Vlade Zeničko-dobojskog kantona i drugim aktima iz nadležnosti Kantona.

S ciljem adekvatne primjene Kantonalnog zakona u oblasti socijalne zaštite, Ministarstvo je tokom 2023. godine, donijelo sljedeće podzakonske akte:

- Pravilnik o načinu ostvarivanja prava na novčanu pomoć socijalno intervenirajućeg karaktera (Službene novine, broj: 2/23);
- Pravilnik o načinu ostvarivanja prava na novčanu pomoć socijalno intervenirajućeg karaktera (Službene novine, broj: 6/23);
- Pravilnik o utvrđivanju kriterija za ocjenu i bodovanje programa rada/projekata nevladinih organizacija koje se finansiraju/sufinansiraju iz Budžeta Zeničko-dobojskog kantona (Službene novine, broj: 9/23);
- Pravilnik o utvrđivanju kriterija za ocjenu i bodovanje prijave za rad javnih kuhinja koje se finansiraju/sufinansiraju iz sredstava Budžeta Zeničko-dobojskog kantona predviđenih za 2023. godinu (Službene novine, broj: 9/23);
- Pravilnik za odabir projekata posvećenih obilježavanju značajnih datuma iz oblasti socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom, koji će se sufinansirati iz sredstava Budžeta Zeničko-dobojskog kantona predviđenih za 2023. godinu (Službene novine, broj: 9/23);
- Pravilnik za bodovanje, ocjenu i odabir programa posvećenog obilježavanju dana „Dječija nedjelja“ iz sredstava Budžeta Zeničko-dobojskog kantona predviđenih za 2023. godinu (Službene novine, broj: 15/23);
- Uputstvo o načinu usklađivanja novčanih iznosa, trebovanju i isplati novčanih naknada i pomoći za prava iz socijalne zaštite i zaštite porodice sa djecom, broj: 09-45-52-11/23 od 13.03.2023.

U okviru studijsko-analitičkih i stručno operativnih poslova, na prijedlog ovog ministarstva Vlada je prihvatila sljedeće dokumente i to:

- Informaciju o dostignutom stanju u oblastima socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodica sa djecom u 2022. godini;
- Izvještaj o radu Javne ustanove „Penzionerski dom sa stacionarom“ Zeničko-dobojskog kantona za 2022. godinu;
- Izvještaj o radu Javne ustanove Centar za djecu i odrasle osobe s posebnim potrebama Zeničko-dobojskog kantona za 2022. godinu.

Također, u ovoj oblasti ispred Ministarstva su data četir mišljenja na propise i dvije saglasnosti na donesene protokole, i to kako slijedi:

- Mišljenje o Nacrtu Zakona o zaštiti od nasilja u porodici Federacije BiH;
- Mišljenje o Nacrtu Zakona o jedinstvenim načelima i materijalnoj podršci lica sa invaliditetom Federacije BiH;
- Mišljenje na Strategiju razvoja sistema socijalne i dječije zaštite u Federaciji BiH za period 2023-2030. godina;
- Mišljenje na izmjenu Odluke o osnovicama i stopama doprinosa za obavezno zdravstveno osiguranje u Zeničko-dobojskom kantonu;

- Saglasnost na Protokol o postupanju i saradnji u procesu procjene i upućivanja djece sa teškoćama i invaliditetom;
- Saglasnost na Protokol za prevenciju i postupanje u slučajevima prosjačenja i drugih oblika eksploatacije djece u Zeničko-dobojskom kantonu.

Ovo ministarstvo je kontinuirano učestvovalo u reformskim procesima u predmetnim oblastima u saradnji sa Federalnim ministarstvom rada i socijalne politike (u daljem tekstu: Federalno ministarstvo) i drugim institucijama sa višeg nivoa vlasti, međunarodnim i drugim organizacijama kao i ustanovama/institucijama i nevladinim organizacijama sa područja Zeničko-dobojskog kantona u izradi nove zakonske regulative, te sudjelovalo u izradi strateških, analitičkih i drugih planskih dokumenata u Federaciji BiH.

3. OBLAST SOCIJALNE ZAŠTITE

3.1. Prava iz socijalne zaštite

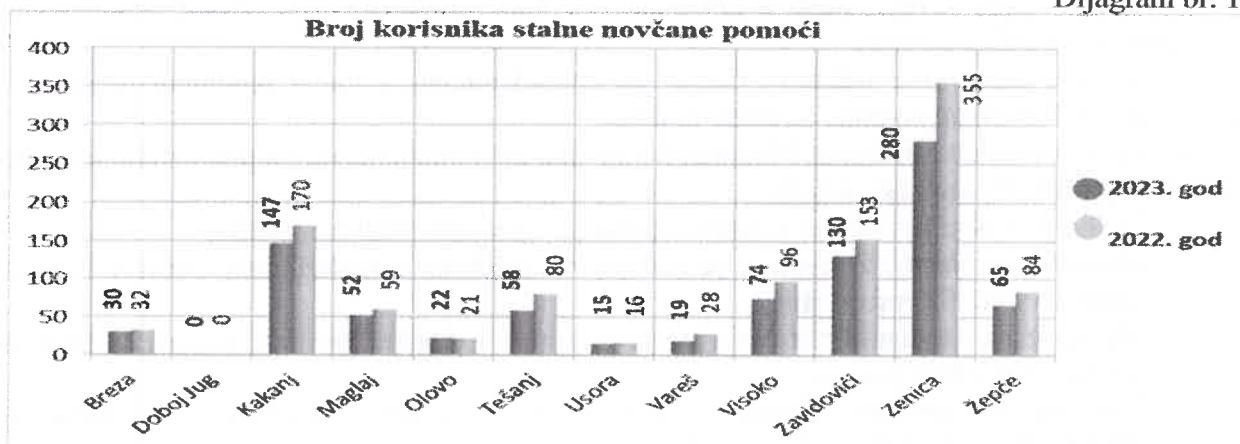
3.1.1. Stalna novčana pomoć

Prema Kantonalnom zakonu, pravo na stalnu novčanu pomoć mogu ostvariti lica koja su nesposobna za rad, odnosno spriječena u ostvarivanju prava na rad, koja nemaju dovoljno prihoda za izdržavanje i koja nemaju članova porodice niti srodnike koji su po zakonu obavezni da ih izdržavaju ili ako ih imaju da ta lica nisu u mogućnosti da izvršavaju obavezu izdržavanja. Sredstva za stalnu novčanu pomoć obezbjeđuju se i finansiraju u obimu 60% potrebnih sredstava iz Budžeta Kantona, a 40% iz Budžeta gradova/općina.

Pravo na stalnu novčanu pomoć u 2023. godini ostvarivalo je 891 korisnik, a iz Budžeta Kantona izdvojena su sredstva u iznosu od 1.095.529,40 KM. Upoređivanjem stanja sa podacima iz 2022. godine, kada je ovo pravo ostvarivalo 1.094 korisnika, a iz Budžeta Kantona utrošeno 1.202.292,52 KM, možemo konstatovati da je tokom 2023. godine došlo do smanjenja za 203 korisnika prava, odnosno do manjeg izdvajanja finansijskih sredstava za 106.763,12 KM ili 8,88%. Na prestanak ovog prava kod većine korisnika uticalo je uračunavanje primanja lica sa invaliditetom u prihode nakon primjene posljednjih Izmjena i dopuna Kantonalnog zakona, jer se od tada u prihode uračunavaju i prihodi po osnovu invaliditeta.

Više uporednih informacija je dato u dijagramima br. 1 i 2, gdje su prikazani brojevi pokazatelji o broju korisnika po gradovima/općinama Zeničko-dobojskog kantona, kao i utrošak dijela 60% finansijskih sredstava koja su isplaćena samo iz Budžeta Kantona. Ukupni podaci o odobrenim sredstvima i broju korisnika po gradovima/općinama Zeničko-dobojskog kantona, predočeni su u Tabeli br. 8, na strani broj 21.

Dijagram br. 1

Kantonalnim zakonom je propisano da se jednom godišnje vrši usklađivanje novčanih pomoći ukoliko nisu fiksno utvrđene, sa utvrđenim iznosom prosječne plaće Kantona iz prethodne godine (u daljem tekstu: *prosječna plaća*), zbog čega je Ministarstvo donijelo Uputstvo o načinu usklađivanja novčanih iznosa, trebovanju i isplati novčanih naknada i pomoći za prava iz socijalne zaštite i zaštite porodice sa djecom, broj: 09-45-52-11/23 od 13.03.2023. godine, koje se primjenjivalo od 01.03.2023. godine.

U 2023. godini, naknade i pomoći su isplaćivane prema prosječnoj plaći Kantona u iznosu 962,00 KM, što je uticalo na neznatno uvećanje svih naknada i pomoći, s obzirom da su u 2022. godini ove naknade i pomoći utvrđivane prema prosječnoj plaći Kantona u iznosu 858,00 KM.

Iznosi uvećanja stalne novčane pomoći su prikazani u Tabeli br. 2.

Tabela br. 2

Brojna struktura porodice	Ukupna visina stalne novčane pomoći		Učešće Kantona u iznosu od 60%		Učešće Grada/Općina u iznosu od 40%	
	2023.	2022.	2023.	2022.	2023.	2022.
Jednočlano i dvočlano domaćinstvo	163,54	145,86	98,12	87,52	65,42	58,34
Tročlano domaćinstvo	179,89	160,45	107,93	96,27	71,96	64,18
Četveročlano domaćinstvo	197,88	176,50	118,73	105,90	79,15	70,60
Petočlano domaćinstvo	217,67	145,86	130,60	116,49	87,07	77,66
Šestočlano i veće domaćinstvo	221,26	197,34	132,76	118,40	88,50	78,94

Na području Zeničko-dobojskog kantona, lokalne zajednice su obavezne da finansiraju 40% naknade prava na stalnu novčanu pomoć i shodno mogućnostima mogu da propišu dodatna, proširena prava i povoljnije uslove za ostvarivanje ovog prava. Prema izvještajima centara/službi, a u skladu sa odlukama lokalnih zajednica: Grada Zenice i Općine Usora, tokom 2023. godine su pod povoljnijim uslovima finansirale pravo na stalnu novčanu pomoć. U gradu Zenica tokom 2023. godine, ovo pravo ostvarilo je u prosjeku 78 korisnika u iznosima pomoći od 163,54 KM do 221,26 KM i za to je ukupno utrošeno 188.121,70 KM, dok je u općini Usora pravo ostvarilo 9 korisnika u iznosima pomoći od 100,00 KM i u ove svrhe ukupno utrošeno 10.800,00 KM.

Druga dodatna prava na pomoći ili subvencije imali su korisnici stalne novčane pomoći u:

- Gradu Zenici – za subvenciju troškova grijanja za 355 korisnika alternativnog i 46 korisnika

centralnog grijanja, isplaćene su naknade u iznosu po 248,75 KM, što je ukupno finansirano u iznosu 99.997,00 KM;

- Općini Usora – za snošenje troškova komunalnih usluga korisnicima stalne novčane pomoći za 18 korisnika isplatila je ukupno 3.672,00 KM, te sufinansiranje troškova sahrane za 1 korisnika stalne novčane pomoći u iznosu 460,00 KM;
- Gradu Zavidovići – za subvenciju troškova medicinskog vještačenja za 7 korisnika ukupno je isplatio 1.162,98 KM;
- Općini Tešanj – za nabavku ogrijeva za 57 socijalno ugroženih lica finansirala je 40.000,00 KM.

U skladu sa Kantonalnim zakonom svi gradovi/općine finansiraju troškove dženaze/sahrane ili ukopa za korisnike stalne novčane pomoći.

Također, na osnovu tačke II Odluke Vlade Federacije BiH o subvencioniranju potrošnje električne energije, broj: 754/2011 od 19.07.2011. godine, svi korisnici stalne novčane pomoći sa područja Zeničko-dobojskog kantona ostvaruju pravo na subvenciju električne energije iz Budžeta Federacije BiH.

3.1.2. Privremena i jednokratna novčana pomoć

Privremena i jednokratna novčana pomoć priznaje se licima ili porodicama koje se nađu u stanju socijalne potrebe usljed okolnosti propisanih Kantonalnim zakonom. Lica i porodice mogu ostvariti prava na ovu materijalnu pomoć ukoliko im prihodi u domaćinstvu ne prelaze iznos minimalne penzije, odnosno ako u domaćinstvu sa većim primanjima mjesečni prihodi po članu domaćinstva ne prelaze iznos od 15% prosječne plaće Kantona. Odobravanjem navedenih pomoći postižu se pozitivni efekti, jer se u skladu sa načelima blagovremenosti i efikasnosti ublažavaju, prevazilaze ili otklanjaju stanja socijalne potrebe pojedinca i porodice, odnosno centri/službe putem stručnih timova procjenjuju i nastoje preventivno djelovati na funkcionisanje i ublažavanje stanja socijalne potrebe pojedinaca i porodica u lokalnoj zajednici. U 2023. godini, sredstva za privremene i jednokratne novčane pomoći su odobrena Odlukom Vlade Kantona, broj: 02-11-7509/23 od 10.05.2023. godine, u ukupnom iznosu od 250.000,00 KM, dok su u 2022. godini, odobrena u iznosu 165.100,00 KM, to jeste, dodjeljeno je više sredstava namjenjenih ovim pomoćima za 84.900,00 KM. Sredstva su odobrena svim centrima/službama koje su na osnovu podnesenih zahtjeva i procjena Stručnih timova u centrima/službama provodili postupak odobravanja predmetnih pomoći. Sumirani podaci iz centara/službi o broju korisnika privremene i jednokratne pomoći pokazuju da je pomoć u 2023. godini ostvarilo 1.351 korisnik. Upoređivanjem ovih podataka sa podacima iz 2022. godine, kada je predmetno pravo ostvarilo 1.258 korisnika. S tim u vezi, možemo konstatovati da je pravo na privremenu i jednokratnu pomoć ostvarilo 93 korisnika više u 2023. godini u odnosu na prethodnu godinu. Podaci o odobrenim sredstvima i broju korisnika po gradovima/općinama Kantona, predloženi su u Tabeli br. 8, na strani broj 20.

Prema dostavljenim podacima, a u skladu sa gradskim/općinskim odlukama putem centara/službi za korisnike privremene i jednokratne novčane pomoći u 2023. godini, dodatna sredstva su izdvojile lokalne zajednice, i to, kako slijedi:

- Općina Tešanj - finansirala je jednokratne novčane pomoći u iznosima većim od 80,00 KM za 1.265 socijalno ugroženih osoba i u ove svrhe utrošila 101.240,00 KM, zatim jednokratne novčane pomoći od 300,00 KM do 1.000,00 KM za 57 djece sa težim oboljenjima za što je utrošila 40.000,00 KM, odnosno sveukupno je utrošeno 141.240,00 KM;
- Općina Doboj Jug – pravo na jednokratne novčane i druge materijalne pomoći licima u stanju socijalne potrebe, ostvario je 41 korisnik u iznosu od 200,00 do 600,00 KM, za što je ukupno isplaćeno 5.750,00 KM;

- Općina Breza – finansirala je jednokratne novčane pomoći za: lica u stanju socijalne potrebe, višečlana domaćinstva sa minimalnim prihodima, djecu oboljelu od karcinoma, djecu sa poteškoćama u razvoju, djecu oboljelu od dijabetesa TIP-1 i penzionere do minimalne penzije, za 184 korisnika u iznosu od 100,00 do 400,00 KM, za što je ukupno isplaćeno 27.150,00 KM;
- Općina Olovo – finansirala je jednokratne novčane pomoći za lica u stanju socijalne potrebe, kojima je ukupno isplaćeno 50.580,00 KM 40.166,37 KM;
- Grad Zavidovići – pravo na jednokratnu novčanu pomoć ostvarilo je 220 korisnika, u iznosu od 50,00KM do 200,00 KM, a za ovo pravo ukupno je isplaćeno 31.264,00 KM;
- Grad Zenica – pravo na jednokratnu novčanu pomoć za socijalno ugrožena lica i porodice ostvarilo je 193 korisnika, kojima je ukupno isplaćeno 50.580,00 KM;
- Grad Visoko – pravo na jednokratnu novčanu pomoć za lica koja se nađu u stanju socijalne potrebe, u slučaju bolesti, skupocijeni lijekovi, iznenadni nesretni slučajevi ostvarilo je 225 korisnika, u iznosu od 100,00KM do 400,00 KM, i ukupno je isplaćeno 46.810,00 KM. Zatim, novčanu pomoć u iznosu od 100,00 KM do 500,00 KM za 77 djece sa teškoćama u razvoju i invaliditetom, za što je ukupno je isplaćeno 38.500,00 KM.

3.1.3. Pravo na refundaciju troškova medicinskog vještačenja

U skladu sa Zakonom o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom („Službene novine Federacije BiH“, broj: 36/99, 54/04, 39/06 , 14/09 i 40/18, u daljem tekstu: *Federalni zakon*) obaveza svih kantona je da finansiraju pravo na refundaciju troškova medicinskog vještačenja za osobe kojima je utvrđena visina invaliditeta od 90% ili 100%. Na području Zeničko-dobojskog kantona ovo pravo se ostvaruje u skladu sa Uputstvom Ministarstva o postupku priznavanja nadoknade troškova medicinskog vještačenja u prvom stepenu, broj: 09-37-21153/15 od 30.11.2015. godine.

Refundacija troškova medicinskog vještačenja na Institutu za medicinsko vještačenje po obradi jednog korisnika iznosila je 102,94 KM, a u kućnoj posjeti 154,44 KM. U 2023. godini pravo na refundaciju troškova ostvarila su 582 korisnika i utrošeno 79.532,29 KM, dok je u 2022. godini ovo pravo ostvarilo 441 korisnika i utrošeno 51.340,58 KM. Dakle, u 2023. godini, navedeno pravo u odnosu na 2022. godinu, ostvarilo je više 141 korisnik i utrošeno više sredstava za 28.191,71 KM ili 54,91%. Podaci o odobrenim sredstvima i broju korisnika po gradovima/općinama Kantona, predočeni su u Tabeli br. 8, na strani broj 20.

3.1.4. Osposobljavanje za samostalan život i rad

Pravo na osposobljavanje za samostalan život i rad ostvaruju djeca i mlade osobe sa poteškoćama u psihofizičkom razvoju, to:

- do navršenih 15 godina života kroz osnovno obrazovanje i odgoj u ustanovama namjenjenim djeci sa smetnjama u psihofizičkom razvoju ili u posebnim odgojnim grupama odgovarajućih ustanova za osnovno obrazovanje;
- do navršenih 18 godina života ukoliko zbog psihofizičkih sposobnosti nisu bili u stanju završiti osposobljavanje za samostalan život i rad u predviđenom roku;
- ukoliko nastavljaju osposobljavanje i rad u srednjoj školi gdje se ostvaruju stručni, posebno prilagođeni programi za obrazovanje djece sa smetnjama u fizičkom ili psihičkom razvoju, te
- poslije navršene 21. godine života, ukoliko je to pravo uspostavljeno do navršene 21. godine života.

Dijete ili mlada osoba, koja se radi osposobljavanja za samostalan život i rad upućuje izvan mjesta prebivališta, odnosno boravišta, u skladu sa uslovima i kriterijima utvrđenim Kantonalnim zakonom, ima pravo na pokriće troškova smještaja, prehrane i prijevoza. Prijevoz do obrazovne institucije može ostvariti dijete ili mlada osoba a po potrebi i roditelj/pratilac, u

visini cijene mjesečne vozne karte za prijevoz autobusom u javnom saobraćaju, ukoliko se ne nalazi na internatskom ili porodičnom smještaju.

Podaci o broju korisnika internatskog smještaja i prijevoza, porema mjestu prebivališta korisnika i boravka u ustanovi, dati su u Tabeli br. 3.

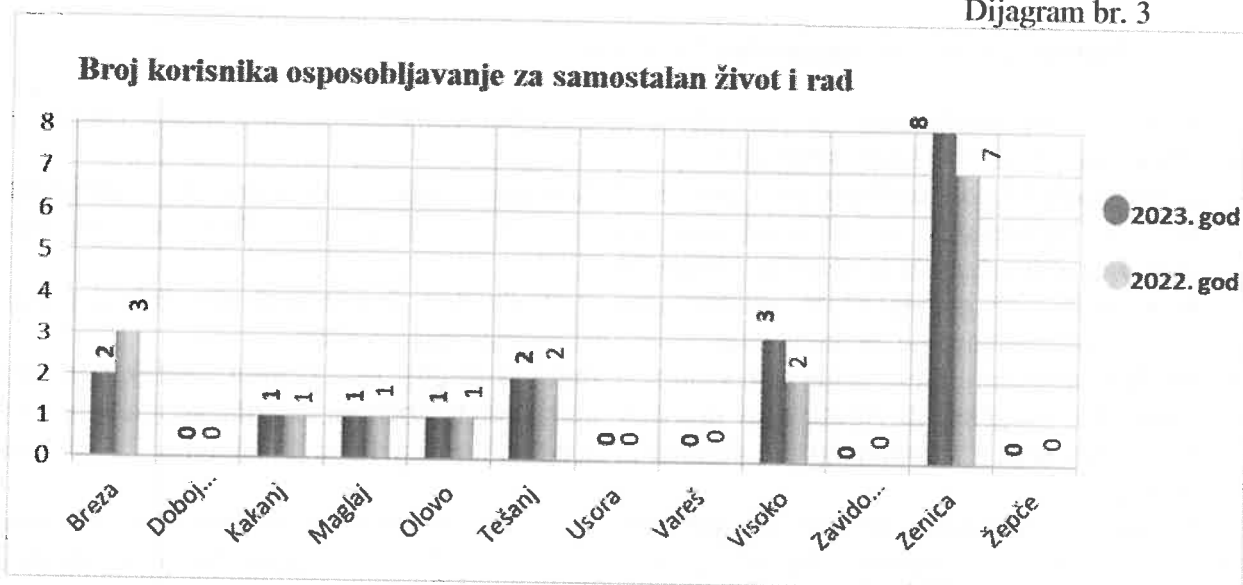
Tabela br. 3.

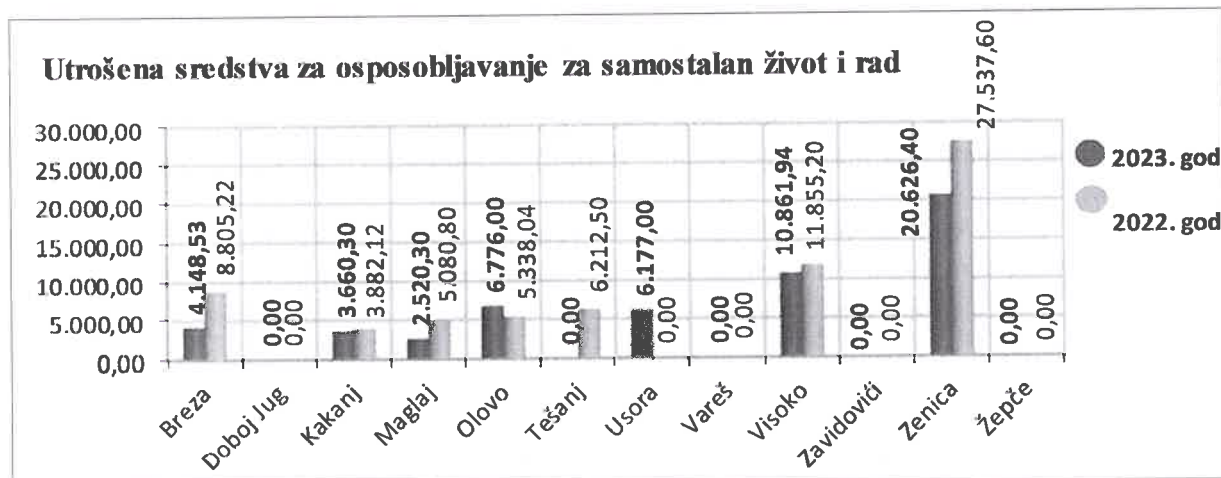
Redni broj	SOCIJALNE USTANOVE	Godina	OPĆINE ZENIČKO- DOBOJSKOG KANTONA												
			Breza	Doboj Jug	Kakanji	Maglaj	Olovo	Tešani	Usora	Vareš	Visoko	Zavidovići	Zenica	Žepče	UKUPNO
1	Centar za slušnu i govornu rehabilitaciju Sarajevo	2022. g	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
		2023. g	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
2	JU Centar za slijepu i slabovidnu djecu Sarajevo	2022. g	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	3	0	4
		2023. g	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	3	0	4
3	Zavod za specijalno obrazovanje i vaspitanje Mjedenica	2022. g	3	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	4
		2023. g	2	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	3
4	Centar za obrazovanje, vaspitanje i rehabilitaciju slušanja i govora Tuzla	2022. g	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		2023. g	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	Đački dom Zenica	2022. g	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	3	0	5
		2023. g	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	4	0	6
6	Prijevoz	2022. g	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	0	0	3
		2023. g	0	0	1	0	1	0	0	0	2	0	0	0	4
UKUPNO		2022. g	3	0	1	1	1	2	0	0	2	0	7	0	17
UKUPNO		2023. g	2	0	1	1	1	2	0	0	3	0	8	0	18

Pravo na internatski smještaj u ustanovama za osposobljavanje za život i rad u 2023. godini, ostvarivalo je 14 djece i mladih osoba ometenih u psiho-fizičkom razvoju, dok su pravo na prijevoz do obrazovne institucije ostvarila 4 korisnika, i to po jedan korisnik iz Kakanja i Olova, te dva korisnika iz Visokog. Za finansiranje ukupno ostvarenih 18 prava u 2023. godini iz Budžeta Kantona, utrošeno je 54.770,47 KM, a u 2022. godini za ukupno 17 korisnika ovog prava iz Budžeta Kantona, utrošeno je 68.711,48 KM. Dakle, u 2023. godini povećan je broj za jednog korisnika, a utrošena su manja sredstava za 13.941,01 KM ili 20,29%. Razlog manjeg utroška sredstava na ovoj pozici je zbog kraćeg boravka korisnika u navedenim ustanovama.

Više komparativnih podataka o broju korisnika i potrošnji sredstava, po gradovima /općinama Kantona, može se vidjeti u dijagramima br. 3 i 4.

Dijagram br. 3

Podaci o odobrenim sredstvima i broju korisnika po gradovima/općinama Kantona, predočeni su u Tabeli br. 8, na strani broj 20.

3.1.5. Smještaj u hraniteljsku porodicu

Smještaj u hraniteljsku porodicu mogu ostvariti djeca i odrasla lica kojima je potrebna stalna briga i pomoć radi zadovoljavanja njihovih životnih potreba, a koje ne mogu ostvariti u krugu vlastite porodice ili na drugi način i to pod uslovima propisanim Kantonalnim zakonom i Zakonom o hraniteljstvu u Federaciji BiH („Službenim novinama Federacije BiH”, broj 19/17 – u daljem tekstu: *Zakon o hraniteljstvu*). Izmjenama i dopunama Kantonalnog zakona izvršeno je usklađivanje odredbi sa Zakonom o hraniteljstvu u Federaciji BiH te propisane preciznije odredbe i povoljniji uslovi za smještaj u hraniteljsku porodicu srodnika koji je obavezan da izdržava hranjenika.

S ciljem stvaranja uslova za adekvatnu primjenu Zakona o hraniteljstvu, a u skladu sa propisanim obavezama, Federalno ministarstvo provodi aktivnosti edukacije kako profesionalaca iz centara/službi, tako i potencijalnih i postojećih hranitelja. Na području Kantona djeluje 5 certificiranih trenera/ profesionalaca iz centara za socijalni rad, koji provode edukacije hranitelja prema međunarodno priznatom „PRIDE“ modelu edukacije u oblasti hraniteljstva.

Hraniteljstvo kao alternativni, vaninstitucionalni oblik zbrinjavanja djece i odraslih osoba predstavlja izazov u smislu razvijanja svijesti građana i profesionalaca, motivisanja potencijalnih hranitelja, kao i uspostave i razvoja usluge hraniteljstva na području Kantona.

Članom 30. stav (3) Zakona o hraniteljstvu propisano je da se rješenje o priznavanju prava na smještaj i upućivanje u hraniteljsku porodicu donosi uz prethodno pribavljenu saglasnost kantonalnog ministarstva u pogledu hraniteljske naknade i naknade za izdržavanje hranjenika. Broj izdatih saglasnosti za ostvarivanje prava djece na smještaj u hraniteljsku porodicu u 2023. godini prema gradovima/općinama Kantona naveden je u Tabeli br. 4.

Tabela br. 4

Date saglasnosti za smještaj u hraniteljsku porodicu	Breza	Doboj Jug	Kakanj	Maglaj	Olovo	Tešanj	Usora	Visoko	Vareš	Zavidović	Zenica	Žepče	Ukupno:
- srodnička porodica	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	3
- nesrodnička porodica	0	0	2	1	0	1	0	1	0	0	3	2	10
Ukupno:	0	0	2	1	0	1	0	1	0	0	4	4	13

Vezano za navedene podatke, bitno je naglasiti da je u svrhu ostvarivanja prava na smještaj ovo ministarstvo dalo 13 saglasnosti za smještaja korisnika u hraniteljske porodice, i to 3 saglasnosti su bile za smještaj u srodničku porodicu i 10 za smještaj u nesrodničku porodicu.

Tokom 2022. godine izdato je 8 saglasnosti za smještaja korisnika u hraniteljske porodice, i to 2 saglasnosti za smještaj malodobnih osoba i 6 odraslih osoba u hraniteljsku porodicu, odnosno 3 saglasnosti su bile za smještaj u srodničku porodicu i 5 za smještaj u nesrodničku porodicu.

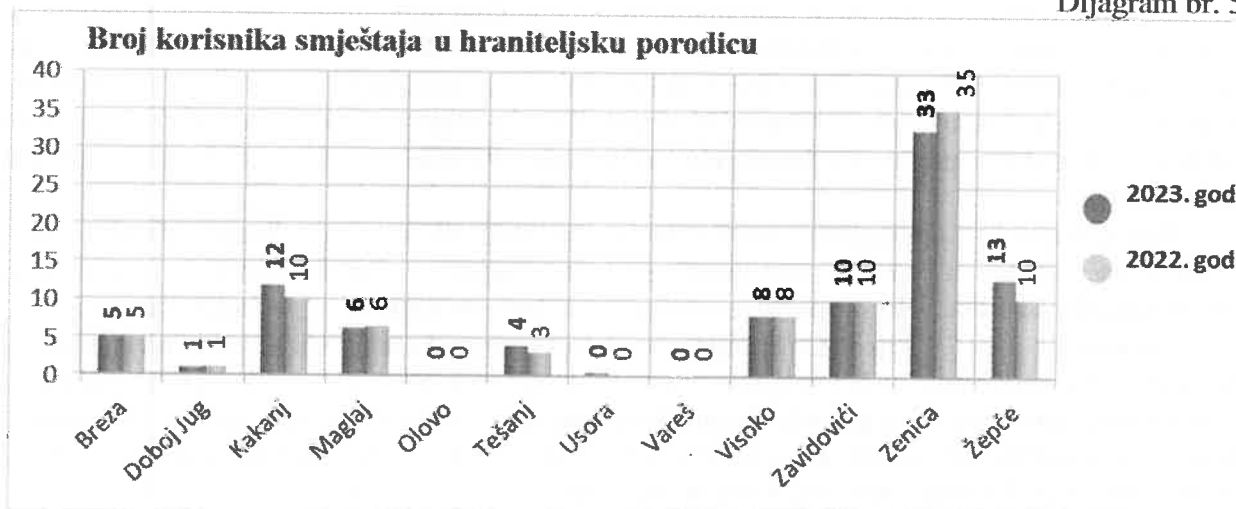
Prema Uputstvu o načinu usklađivanja novčanih iznosa, trebovanju i isplati novčanih naknada i pomoći za prava iz socijalne zaštite i zaštite porodice sa djecom, broj: 09-45-52-11/23 od 13.03.2023. godine, naknade su utvrđivane i od 01.03.2023. godine, trebovane u odnosu na prosječnu plaću Federacije BiH koja je za 2023. godinu iznosila 1.114,00 KM, i to prema iznosima naknada datim u Tabeli br. 5.

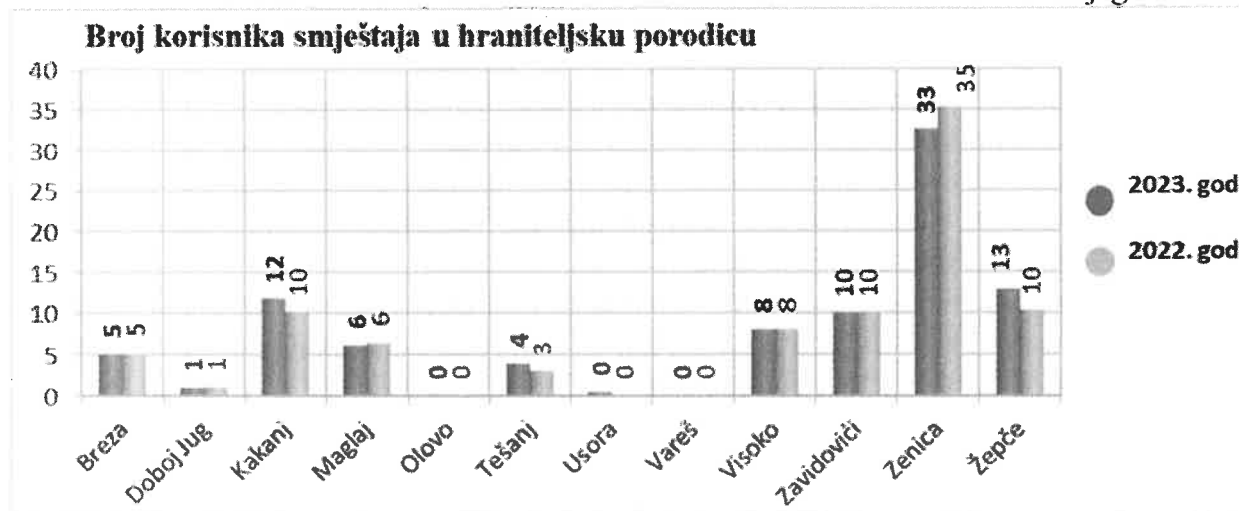
Tabela br. 5

Visina hraniteljske naknade i naknade za izdržavanje hranjenika	Isplata u 2023. godini
1. Naknada za prvog hranjenika u tradicionalnom hraniteljstvu (15%)	167,10 KM
1.1 Uvećana naknada za narednog hranjenika za 15% od iznosa za prvog hranjenika	25,06 KM
2. Naknada za prvog hranjenika u specijalizovanom hraniteljstvu (30%)	334,20 KM
2.1 Uvećana naknada za narednog hranjenika za 30% od iznosa za prvog hranjenika	66,84 KM
3. Naknada za izdržavanje hranjenika u tradicionalnom hraniteljstvu (30%)	334,20 KM
4. Naknada za izdržavanje hranjenika u specijalizovanom hraniteljstvu (50%)	557,00 KM

Više pokazatelja o broju korisnika i utrošenim sredstvima za pravo na smještaj djece i odraslih u drugu porodicu, posmatrano po gradovima/općinama Kantona za 2022. i 2023. godinu, dato je u dijagramima br. 5 i 6.

Dijagram br. 5

U 2023. godini, ovo pravo su ostvarila 92 korisnika i za finansiranje naknada iz Budžeta Kantona utrošena su sredstva u iznosu 520.822,03 KM. Poređenjem navedenih podataka sa podacima iz 2022. godine, kada je za 89 korisnika utrošeno 452.234,49 KM, može se konstatovati da je povećan broj za 3 korisnika te da su utrošena veća finansijska sredstava za 68.587,54 KM ili za 15,17%. Na veće izdvajanje uticao je dio retroaktivne isplate naknada za hranitelja i naknada za izdržavanje hranjenika iz 2022. godini, povećanje iznosa naknada i veći broj korisnika u 2023. godini. Podaci o odobrenim sredstvima i broju korisnika po gradovima/općinama Zeničko-dobojskog kantona, predloženi su u Tabeli br. 8, na strani broj 20.

3.1.6. Smještaj u ustanove socijalne zaštite

Prema Kantonalnom zakonu, smještaj u ustanovu socijalne zaštite može ostvariti dijete i odraslo lice kojem je potrebna stalna briga i pomoć u zadovoljavanju njihovih životnih potreba, a ne može ih ostvariti u vlastitoj ili drugoj porodici ili na drugi način, a pod uslovima i na način predviđen Kantonalnim i Federalnim zakonom. Ovim pravom obezbjeđuje se zbrinjavanje: djece bez roditeljskog staranja, djece čiji je razvoj ometen porodičnim prilikama, odgojno zanemarene i zapuštene djece, djece žrtava nasilja u porodici, djece sa poremećajima u ponašanju, samohranih nezaposlenih trudnica i samohranih nezaposlenih majki sa djetetom do 12 mjeseci starosti, lica sa invaliditetom, lica sa duševnim smetnjama, starijih lica bez porodičnog staranja u stanju socijalne potrebe i lica koja su ovisna o psihoaktivnim supstancama.

U skladu sa Kantonalnim zakonom, ugovorno su regulisani međusobni odnosi i obaveze o načinu pružanja i finansiranja usluga između Ministarstva i javnih ustanova socijalne-zdravstvene zaštite sa područja Bosne i Hercegovine, uključujući i privatne ustanove socijalne zaštite sa područja Zeničko-dobojskog kantona. S tim u vezi, ovo ministarstvo u kontinuitetu preferira javne i privatne ustanove socijalne zaštite sa područja Kantona za smještaj korisnika radi očuvanja veza i održavanja kontakta korisnika sa srodnicima/starateljima, te korištenja i jačanja postojećih resursa u Kantonu.

Na području Kantona, pored centara/službi, djeluju i sljedeće ustanove socijalne zaštite:

- **za smještaj djece bez roditeljskog staranja:** JU „Dom porodica“ Zenica sa uslugama Prihvatišta za samohrane nezaposlene trudnice i samohrane nezaposlene majke sa djetetom do 12 mjeseci starosti i Prihvatne stanice, te Ustanova za prihvata i odgoj djece „Mala škola“ Vareš;
- **za dnevno zbrinjavanje djece sa teškoćama u razvoju i odraslih osoba sa invaliditetom:** JU Centar za djecu i odrasle osobe s posebnim potrebama Zeničko-dobojskog kantona, u čijem sastavu djeluje Odjeljenje za rano podsticanje razvoja i rane intervencije u Zenici, te poslovne jedinice, odnosno dnevni centri u Tešnju, Visokom sa odjeljenjem u Zenici i Žepče/Maglaju sa odjeljenjem u Maglaju;
- **za stanovanje u lokalnoj zajednici uz stručnu podršku:** Ustanova „Sumero centar za podršku osobama sa invaliditetom u zajednici“, Podružnica Zenica koja omogućava stručnu svakodnevnu i kratkotrajnu podršku ili svakodnevnu i intenzivnu podršku ili 24-satnu sveobuhvatnu podršku;
- **smještaj starijih osoba u stanju socijalne potrebe i bez porodičnog staranja:** JU „Penzionerski dom sa stacionarom“ Zeničko-dobojskog kantona, JU „Dom za stara lica Zenica“ Zenica, Ustanova za smještaj starijih lica „Suna“ Usora, Ustanova za smještaj starih i iznemoglih lica „SIRA DOM“ Tešanj, Ustanova za smještaj i njegu starih osoba „Rajkovača&Šušak“ Usora, Ustanova „Centar za zbrinjavanje i njegu starih i iznemoglih lica“ Zenica, Ustanova MINISTRO dom za starije i nemoćne Žepče i Privatna ustanova socijalne zaštite – Dom za starije osobe „Orhideja“ Žepče.

Vezano za procedure ostvarivanja prava na smještaj u ustanove socijalne zaštite, Ministarstvo traži od centara/službi da predhodno razmotre i iskoriste resurse za ostanak lica u porodičnom okruženju, hraniteljskoj porodici i lokalnoj zajednici. Također, Ministarstvo je provodilo aktivnosti u skladu sa Akcionim planom za provedbu Strategije deinstitucionalizacije i transformacije ustanova socijalne zaštite u Federaciji BiH (2014-2020) s ciljem unapređenja uslova za razvoj sistema socijalne zaštite kojim će se osigurati poboljšanje kvaliteta života, nediskriminacija, zaštita ljudskih prava i sloboda za sve korisnike socijalne zaštite kroz tranziciju institucionalne brige na pružanju socijalnih usluga i brigu u zajednici. I pored poduzetih aktivnosti i dalje je prisutna potreba za institucionalnim smještajem korisnika usljed nedovoljno razvijenih drugih usluga alternativne brige u lokalnim zajednicama, nedovoljne međusektorske saradnje i stručne podrške ustanova i institucija koje djeluju u ključnim sektorima na nivou lokalnih zajednica, kao i nedovoljne odgovornosti srodnika/ staratelja.

Navedene aktivnosti su bliže precizirane u Instrukciji o postupku ostvarivanja prava na smještaj lica u ustanove socijalne zaštite, broj: 09-35-12695-4-16/17 od 12.05.2020. godine, sa naglaskom na obaveznost preduzimanja predhodnih radnji i iskorištavanja postojećih resursa radi preveniranja eventualnog institucionalnog smještaja, te se i dalje primjenjuje praksa izdavanja saglasnosti za privremeni smještaj u ustanove socijalne zaštite, posebno kada su u pitanju djeca bez roditeljskog staranja, osobe sa invaliditetom i osobe sa duševnim oboljenjima.

Shodno odredbama Kantonalnog zakon, nakon utvrđivanja stvarnog činjeničnog stanja i utvrđivanja nemogućnosti ostanka lica u stanju socijalne potrebe u porodici ili lokalnoj zajednici, odnosno u slučajevima kada će se ostvareno pravo djelimično ili u potpunosti finansirati iz Budžeta Kantona, prvostepeni organi podnose zahtjev za saglasnost Ministarstva za ostvarivanju prava na: smještaj u ustanovu socijalne zaštite, smještaj u hraniteljsku porodicu, smještaj u terapijske zajednice, smještaj u ustanove radi osposobljavanja za život i rad, te za plaćanje troškova sahrane/dženaze korisnika smještaja u ustanovi socijalne zaštite.

Na osnovu podnesenih zahtjeva centara/službi, Ministarstvo je u 2023. godini izdalo 345 saglasnosti za navedena prava, s tim da je od ovog broja 296 saglasnosti dato za smještaj u ustanove socijalne zaštite. Detaljni podaci su prikazani u Tabeli br. 6.

Tabela br. 6

Općina/ grad	Ukupan broj izdatih saglasnosti	Pregled saglasnosti za korisnike smještene u ustanove socijalne zaštite i hraniteljske porodice u 2023. godini												
		mladb. lica	odrasla lica	Gender		privremene saglasnosti za prihvatište u Domu porodica	Hraniteljska porodica			osposobljavanje	terapijska zajednica	sahrana/ dženaza	Ustanova Sumero	Smještaj u druge ustanove soc.zaštite
				M	Ž		srodnička porodica	hraniteljska porodica						
Breza	15	1	14	6	9	13	0	0	0	1	0	0	0	14
Doboj Jug	1	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1
Kakanj	20	3	17	14	6	4	0	0	2	0	1	5	0	12
Maglaj	20	3	17	12	8	15	1	0	1	0	1	0	0	18
Olovo	5	3	2	2	3	2	3	0	0	0	0	0	0	5
Tešanj	21	2	19	12	9	4	0	0	1	0	3	1	2	14
Usora	2	0	2	0	2	2	0	0	0	0	0	0	0	2
Vareš	33	0	33	18	15	17	0	0	0	0	0	5	0	28
Visoko	70	9	61	33	37	40	5	0	1	1	0	5	2	61
Zavidovići	19	3	16	11	8	11	1	0	0	0	0	0	2	17
Zenica	90	13	77	50	40	22	5	1	3	2	6	16	2	60
Žepče	49	3	46	23	26	26	0	2	2	0	5	0	1	39
Ukupno:	345	40	305	181	164	157	15	3	10	4	16	32	9	271

Tokom 2023. godine, ovo ministarstvo je izvršavalo obavezu sufinansiranja ili finansiranja troškova smještaja za ukupno 589 korisnika u 20 ustanova socijalne zaštite na području BiH, dok je u 2022. godini ovo pravo ostvarivalo 611 korisnika. U ovim postupcima je evidentna konstantna fluktuacija korisnika u pogledu novog smještaja i premještaja u drugu ustanovu, odnosno prekida smještaja usljed smrti, napuštanja ustanove ili zbog usvojenja, te premještaja u hraniteljske porodice, na osnovu čega je data 345 saglasnosti. Smještaj osoba ovisnih o psihoaktivnim supstancama u terapijskim zajednicama „CROPS” u Smolučkoj kod Tuzle i „Marijanovac” u Aleksandrovcu, odobren je za 16 osoba, a u Ustanovu „Sumero centar za podršku osobama s invaliditetom u zajednici“ Podružnica Zenica odobren smještaj za 9 osoba. Saglasnost na ime finansiranja troškova sahrane ili dženaze u ovoj godini je odobrena za 32 osobe.

Od navedenog ukupnog broja ustanova socijalne zaštite na području Zeničko-dobojskog kantona djeluje 6 ustanova socijalne zaštite gdje su se na smještaju nalazila 223 korisnika. Pored smještaja u ustanove, na području Zeničko-dobojskog kantona 351 korisnik je uključeno u usluge JU Centar za djecu i odrasle osobe s posebnim potrebama Zeničko-dobojskog kantona, i to 168 korisnika u rani podsticaj razvoja i ranu intervenciju i 183 korisnika dnevnog zbrinjavanja. Više podataka o broju korisnika i utrošku budžetskih sredstava za smještaj korisnika u ustanove socijalne zaštite na godišnjem nivou za period 2021.-2023. godina je prikazano u Tabeli br. 7.

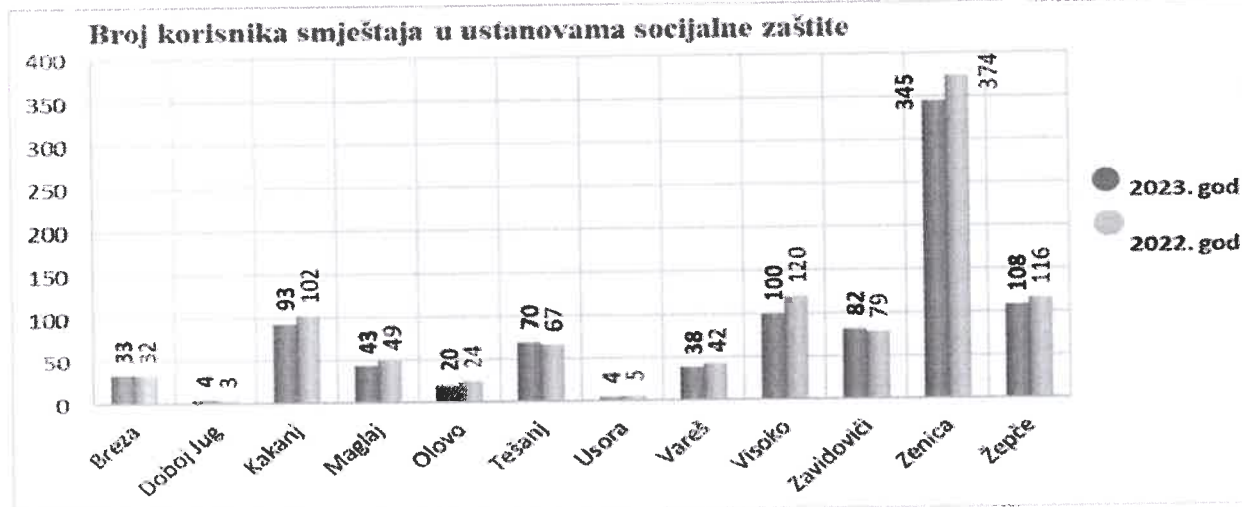
Tabela br. 7

R.br.	USTANOVE SOCIJALNE ZAŠTITE		Ukupno za socijalne ustanove 2023	Ukupno za socijalne ustanove 2022	Ukupno za socijalne ustanove 2021
1	Penzionerski dom sa stacionarom	broj	71	84	74
		KM	699.404,39	704.342,69	544.643,38
2	JU Dom za stara lica Zenica	broj	20	23	20
		KM	155.465,75	153.271,10	126.378,50
3	"Naš dom" d.o.o. Travnik	broj	11	13	14
		KM	70.049,69	82.852,24	92.434,20
4	Centar za zbrinjavanje i njegu starih i iznemoglih lica Zenica	broj	17	13	9
		KM	184.979,00	92.626,00	60.180,00
5	Zlatno doba Usora	broj	0	0	1
		KM	0,00	0,00	3.262,50
6	Ustanova "Sumero centar za podršku osobama s invaliditetom u zajednici"	broj	48	47	40
		KM	549.340,27	456.693,99	405.103,32
7	Zavod za zbrinjavanje MI djece i omladine Pazarić	broj	62	63	62
		KM	763.969,44	778.667,77	678.938,18
8	Zavod za zbrinjavanje MIL - Drin	broj	154	158	161
		KM	1.920.761,54	1.766.247,42	1.570.736,64
9	Zavod za zbrinjavanje MI osoba Bakovići	broj	106	102	93
		KM	1.170.075,82	1.135.363,36	934.154,00
10	JU Dom za lica s invaliditetom Višegrad	broj	1	1	1
		KM	9.153,60	6.609,60	6.574,40
11	JU Dom za lica s invaliditetom Prijedor	broj	1	1	1
		KM	9.969,60	8.619,60	8.349,60
12	Zavod za liječenje "Jakeš" Modriča	broj	1	2	2
		KM	6.921,00	8.718,12	10.933,92
13	JU "Dom-porodica" Zenica	broj	63	68	73
		KM	928.000,00	876.000,00	821.377,78
14	"Mala škola" Vareš	broj	4	5	4
		KM	34.925,96	23.138,88	19.243,20
15	Zavod za vaspitanje muške djece i omladine Sarajevo	broj	1	1	2
		KM	11.760,00	4.284,26	23.617,84
16	Edukacijsko-rehabilitacijski Centar DUGA Novi Travnik	broj	1	1	2
		KM	11.712,00	11.008,00	14.400,00
17	SOS Kinderdorf Sarajevo	broj	7	7	6
		KM	25.237,80	24.931,20	21.550,00
18	Medunarodni forum solidarnosti EMMAUS	broj	4	1	1
		KM	49.050,46	5.020,08	4.633,28
19	FONDACIJA "SELO MIRA" Lukavac - Turija	broj	10	12	10
		KM	72.509,00	76.387,00	73.946,00
20	JU Dječiji dom Mostar	broj	1	3	1
		KM	4.992,00	10.975,00	1.860,00
21	Centar za odvikavanje od ovisnosti „Marjanovac“	broj	2	2	1
		KM	6840,00	4530,00	4460,00
22	Centar za odvikavanje od ovisnosti „Smoluća“ Lukavac	broj	4	4	1
		KM	19.868,00	10.978,00	9.430,00

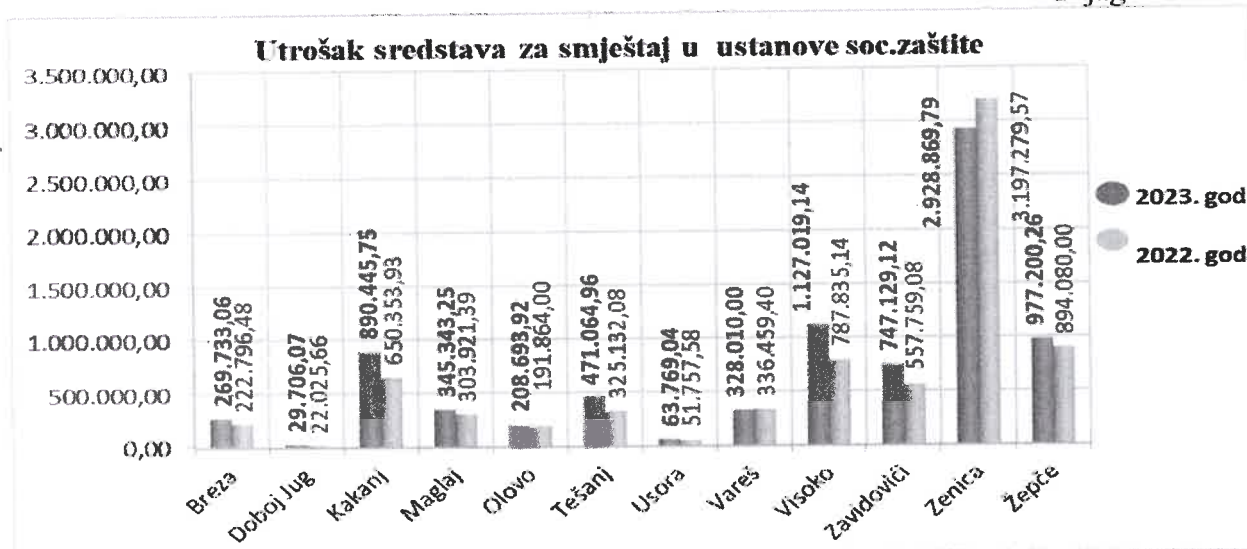
UKUPNO USTANOVE	broj	589	611	578
	KM	6.704.985	6.241.264	5.436.207
Odjeljenje rani podsticaj razvoja i rana intervencija	broj	168	217	184
DC Maglaj Žepče	broj	73	77	71
DC Visoko	broj	66	69	102
DC Tešanj	broj	44	39	39
JU Centar za djecu i odrasle s posebnim potrebama ZDK	KM	1.682.000,00	1.300.000,00	1129999,92
Ukupno za ustanove u ZDK	broj	574	642	616
	KM	4.234.115	3.606.073	3.110.189
Ukupno sve ustanove i JU Centar za djecu i odrasle s posebnim potrebama	broj	940	1.013	974
	KM	8.386.985	7.541.264	6.566.207

U narednim dijagramima br. 7 i 8, navedeni su uporedni pokazatelji o broju korisnika prava na smještaj u ustanove socijalne zaštite, kao i utrošena sredstva po gradovima/općinama Kantona.

Dijagram br. 7

Dijagram br. 8

Za finansiranje i sufinansiranje smještaja u ustanove socijalne zaštite, usluga ranog podsticaja razvoja i rane intervencije i dnevnog zbrinjavanja, te terapijske zajednice kojih je u prosjeku bilo 940 korisnika u 2023. godini utrošeno je 8.386.985,32 KM, dok je po istom osnovu u 2022. godini utrošeno 7.541.264,35 KM za oko 1.013 korisnika. Uporedni podaci ukazuju da je broj korisnika u 2023. godini bio manji za 73 korisnika, te da je došlo do utroška većeg iznosa budžetskih sredstava za 845.721,01 KM ili 11,21% .

Podaci o broju zbrinutih korisnika sa područja gradova/općina Kantona u ustanove socijalne zaštite prikazani su na strani broj 20. u Tabeli br. 8.

U nastavku izdvajamo informacije o drugim aktivnostima koje su putem Ministarstva provedene, a u vezi su sa smještajem osoba u ustanove socijalne zaštite sa području Kantona:

- Kontinuirano se ostvaruje saradnja sa ustanovama, institucijama i organizacijama civilnog društva na svim nivoima s ciljem provedbe zakonskih i podzakonskih akata, te razvojnih strateških dokumenata.
- Kontinuirano izvještavanje i dostava podataka i informacija traženih od strane Federalnog ministarstva rada i socijalne politike:
 - Informacija o stanju, problemima i radu ustanova socijalne zaštite na području Zeničko-dobojskog kantona za 2022.godinu,
 - Podaci o usvojenju i starateljstvu na Zeničko-dobojskom kantonu za 2022. godinu;
 - Podaci o ustanovama, resursima i broju korisnika smještaja u ustanovama socijalne zaštite na području Zeničko-dobojskog kantona za 2022.godinu.
- I dalje je aktuelna problematika smještaja osoba s duševnim smetnjama vezano za aktuelne presude za ljudska prava u predmetu Hadžimejlić Zuhra i drugi protiv Bosne i Hercegovine (Aplikacija br. 3427/13, 74569/13 i 7157/14) od 03. novembra 2015. godine, te pokrenute aktivnosti na federalnom nivo nisu još uvijek rezultirale harmonizacijom zakonske regulative što centre/službe dodatno opterećuje u vršenju nadležnih postupanja i zaštiti prava osoba s duševnim smetnjama. Dodatnu poteškoću predstavlja neadekvatno postupanje pravosudnih organa i nedovoljno razumijevanje zdravstvenih ustanova za rješavanje ovog pitanja vezaono za donošenje odluke o ograničavanju slobode.
- Prema podacima centara/službi, u izvještajnom periodu nije bilo usvojenja, iako je u centrima/službama evidentirano 138 osoba - potencijalnih usvojitelja. Ovaj vid zaštite djece bez roditeljskog staranja nedovoljno je iskorišten usljed neispunjavanja uslova za prethodno pokretanje postupka usvojenja, najčešće jer jedan ili oba roditelja nisu dali pristanak ili roditeljima nije oduzeto roditeljsko pravo usljed neadekvatne brige o djetetu. Sve ovo za posljedicu ima da većina djece bez roditeljskog staranja odrasta u institucionalnom smještaju, jer se u većini slučajeva ne izriču ili ne izvršavaju sankcije koje su često i neadekvatne prema roditeljima koji izbjegavaju da izvršavaju roditeljsku dužnost prema djeci. Na ovu situaciju bitno utiče i činjenica da ne djeluje inspektorat za socijalnu zaštitu i zaštitu porodice sa djecom na nivou Federacije BiH, odnosno ne vrši se inspekcijski nadzor nad primjenom Porodičnog zakona Federacije BiH. Zbog svega navedenog, u prevenciji razdvajanja djece od porodice neophodno jačanje socijalnih mreža i međusektorske saradnje u lokalnim zajednicama sa fokusom na praćenje i pružanje podrške i pomoći djeci čiji roditelji u određenom periodu nisu u mogućnosti da izvršavaju roditeljsku dužnost usljed bolesti i teške materijalne situacije. Bolja saradnja i podrška posebno treba biti usmjerena prema djeca sa teškoćama u razvoju koja imaju potrebu za alternativnim vidovima zbrinjavanja, jer se potencijalni usvojitelji ili hranitelji u praksi vrlo rijetko odlučuju da preuzmu brigu o ovoj djeci.
- Ministarstvo pruža kontinuiranu podršku i saradnju ustanovama sa ciljem unapređenja usluga smještaja u ustanovama socijalne zaštite, stanovanja osoba s invaliditetom u lokalnim zajednicama uz podršku, te ranog poticaja razvoja i dnevnog zbrinjavanja za djecu i odrasle osobe sa invaliditetom.

- U izvještajnom periodu Ministarstvo je vršilo redovne mjesečne uplate planiranih budžetskih sredstava za JU Centar za djecu i odrasle osobe s posebnim potrebama Zeničko-dobojskog kantona, koja je (uključujući Odjeljenje za rano podsticanje razvoja i rane intervencije u Zenici, te u poslovnim jedinicama, odnosno dnevnim centrima Visoko sa ispostavom u Zenici, Tešanj i Žepče/Maglaj sa ispostavom u Maglaju) omogućila stručne usluge rane intervencije i podsticaja razvoja te dnevnog zbrinjavanja za 351 korisnika i njihove porodice, kako u prostorijama ustanove i navedenih poslovnih jedinica, tako i na terenu kroz rad mobilnog tima.
Kako bi se osiguralo funkcionisanje ustanove iz Budžeta Zeničko-dobojskog kantona su uplaćena sredstva u iznosu od 1.682.000,00 KM, čime su omogućene besplatne stručne i druge usluge za korisnike ove ustanove sa područja Zeničko-dobojskog kantona.
- Ministarstvo je i dalje ostvarivalo uspješnu saradnju sa Ustanovom „Sumero centar za podršku osobama s invaliditetom u zajednici“ Podružnica Zenica, te je u 2023. godini finansiralo i sufinansiralo smještaj za 48 korisnika u 15 stambenih jedinica na području grada Zenica i općine Kakanj. Stručnu podršku za korisnike omogućavalo je 15 asistenata s ciljem njihovog osposobljavanja za samostalan život i socijalno uključivanje u lokalnoj zajednici. Stručna podrška podrazumijeva svakodnevnu i kratkotrajnu podršku ili svakodnevnu i intenzivnu podršku ili 24-satnu sveobuhvatnu podršku.
- Ministarstvo je realizovalo predviđene aktivnosti iz Akcionog plana transformacije sistema procjene i upućivanja djece s teškoćama za Zeničko-dobojski kanton, koji prihvatila Vlada Zeničko-dobojskog kantona Zaključkom broj: 02-31-11599/21/20 od 24.08.2021. godine. Zatim koordiniralo sa imenovanom Radnom grupom, te Ministarstvom za obrazovanje, nauku, kulturu i sport i Ministarstvo zdravstva, kao nosiocima aktivnosti iz Akcionog plana koji aktivno učestvuju i daju doprinos u reformskom procesu usklađivanja sistema procjene djece sa teškoćama sa Međunarodnom klasifikacijom zdravlja, invaliditeta i funkcionisanja. Nakon usvajanja Izmjena i dopuna Kantonalnog zakona („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona”, broj: 16/22) donosen je Pravilnik pravilnik o otkrivanju, procjeni, praćenju i upućivanju djece u riziku, djece sa teškoćama i invaliditetom („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona”, broj: 21/22), te 01.02. 2023. godine potpisan Protokol o postupanju i saradnji u procesu procjene i upućivanja djece sa teškoćama i invaliditetom od strane tri navedena resorna ministarstva, a zatim je potpisan Aneks o preuzimanju prava i obaveza iz Protokola o postupanju i saradnji u procesu procjene i upućivanja djece s teškoćama i invaliditetom od strane ustanova obrazovanja, socijalne i zdravstvene zaštite te nevladinih organizacija. Potpisivanje Aneksa je završeno sredinom marta 2023. godine.
- Predstavnici Ministarstva i javnih i drugih ustanova socijalne zaštite sa područja Zeničko-dobojskog kantona su i u ovoj godini učestvovali na događajima (lično ili online putem) kao što su: konferencije, javne rasprave, okrugli stolovi, edukacije i slično, u naktivnostima radnih grupa i koordinacionih tijela u domenu ove oblasti.

Pregled broja korisnika sa Zeničko-dobojskog kantona i utroška sredstava za smještaj u ustanove i druga prava iz socijalne zaštite u 2023. godini

Tabela br. 8

Redni broj	PRAVA IZ SOCIJALNE ZAŠTITE	OPĆINE ZENIČKO- DOBOJSKOG KANTONA											UKUPNO		
		Breza	Doboj Jug	Kakanj	Maglaj	Olovo	Tešanj	Usora	Vareš	Visoko	Zavidovići	Zenica		Zepče	
1	Stalna novčana pomoć, broj priznatih prava	broj	30	0	147	52	22	58	15	19	74	130	280	65	891
		KM	34.742,92	0,00	173.417,48	60.553,67	27.051,70	67.678,51	17.438,00	21.446,16	87.433,76	156.555,06	368.180,24	81.031,90	1.095.529,40
2	Jednokratne novčane pomoći	broj	97	41	104	72	78	64	50	90	143	83	443	86	1.351
		KM	14.232,00	9.696,00	24.224,00	14.536,00	14.232,00	25.744,00	10.904,00	14.232,00	27.104,00	15.600,00	61.328,00	18.168,00	250.000,00
3	Hraniteljstvo	broj	5	1	12	6	0	4	0	0	8	10	33	13	92
		KM	23.760,84	5.909,40	63.852,81	20.994,08	0,00	24.075,86	0,00	0,00	56.136,56	62.132,88	194.518,41	69.441,19	520.822,03
4	Smještaj u ustanove socijalne zaštite	broj	33	4	93	43	20	70	4	38	100	82	345	108	940
		KM	298.082,51	25.358,93	824.930,99	354.637,12	211.022,86	517.583,44	43.931,45	392.585,39	901.811,02	721.224,31	3.175.874,32	919.943,00	8.386.985,32
5	Osposobljavanje za samostalan život i rad	broj	2	0	1	1	1	2	0	0	3	0	8	0	18
		KM	4.148,53	0,00	3.660,30	2.520,30	6.776,00	0,00	6.177,00	0,00	10.861,94	0,00	20.626,40	0,00	54.770,47
UKUPNO		broj	167	46	357	174	121	198	69	147	328	305	1.108	272	3.291
		KM	374.967	40.964	1.090.086	453.241	259.083	635.082	78.450	428.264	1.083.347	955.512	3.820.527	1.088.584	10.308.107

3.1.7. Kućna njega i pomoć u kući

Pravo na kućnu njegu i pomoć u kući ima osoba kojoj je zbog privremenih promjena u zdravstvenom stanju ili tjelesnom oštećenju, potrebna kućna njega i pomoć u kući, ukoliko je potpuno nesposobno za samostalan rad i privređivanje, da je starija od 65 godina (muškarac), odnosno 60 godina (žena) i osoba sa trajnim smetnjama u fizičkom i psihičkom razvoju, a koja nije u stanju da se sama stara o sebi. Ovo pravo proizilazi iz Kantonalnog zakona gdje su propisani bliži uvjeti. Ovu uslugu obezbjeđuje i finansira grad/općina, a realizuje se angažovanjem udruženja, pravnog ili fizičkog lica za pružanje usluge kućne njege i pomoći u kući, ukoliko posjeduje iskustvo, te materijalne i kadrovske kapacitete.

Značaj ostvarivanja ovog prava za građane, ogleda se u omogućavanju blagovremene i kontinuirane usluge u kućnom i humanijem okruženju korisnika, odnosno boravku u lokalnoj zajednici i iskorištavanju postojećih kapaciteta i resursa korisnika i lokalne zajednice.

Međutim, ova usluga se i dalje ne primjenjuje u potrebnom obimu, te se realizuje sporadično i to u okviru projekatnih aktivnosti pojedinih nevladinih organizacija. Pružanje ovih usluga nije prepoznato u smislu sistemskog pristupa integrisanim uslugama u lokalnim zajednicama sa ciljem podrške pojedincima i porodicama u riziku i potrebi, odnosno prevencije alternativnog zbrinjavanja osoba.

3.2. Osvrt na primjenu Federalnog Zakona u odnosu na ostvarivanje prava lica s invaliditetom Zeničko-dobojskog kantona

Osnovna prava lica s invaliditetom su definisana i uređena Federalnim zakonom i to kao su: lična invalidnina, pravo na pomoć i njegu od strane drugog lica i pravo na ortopedski dodatak. Na osnovu nalaza i mišljenja Instituta za medicinsko vještačenje, ova prava mogu ostvariti lica kojima je utvrđena visina invaliditeta 90% ili 100%. preostala dva prava da bi i utvrđena potreba za nekim od preostala dva prava, odnosno lice može ostvariti samo pravo na invalidninu u navedenom procentu, odnosno ako je utvrđena potreba istovremeno može ostvarivati pravo na pomoć i njegu od drugog lica i/ili pravo na ortopedski dodatak.

Federalno ministarstvo rada i socijalne politike je nadležno za ostvarivanje i revidiranje navedenih prava lica s invaliditetom i ujedno osigurava finansiranje iz Budžeta Federacije. Postupak o priznavanju ovih prava vrši se putem centara/sluzbi i evidencija vodi u bazi SOTAC. Prema podacima iz navedene baze, ukupan broj korisnika prava lica sa 90% ili 100% invaliditetom u Kantonu tokom 2023. godine, bio je 8.408 korisnika, koji su ostvarivali ukupno 17.896 prava. Tokom 2022. godine, broj korisnika prava bio je 8.065 korisnika i ostvareno je ukupno 17.508 prava, u 2021. godini, broj korisnika bio je 8.175 i ostvareno je prava 17.721 prava, dok je u 2020. godini, broj korisnika bio 8.459 i ostvareno je 18.314 prava. Ovi uporedni podaci korisnika prava na ličnu invalidninu kao i ostvarenih prava za period 2020.-2023. godinu, pokazuju da se broj korisnika i prava konstantno mijenjao.

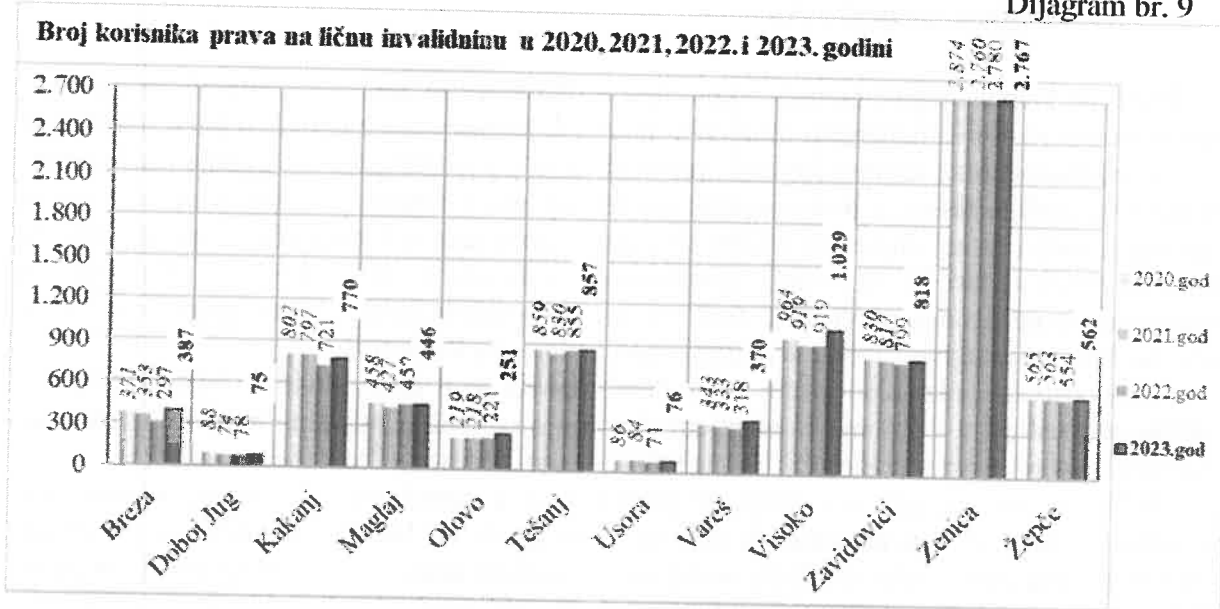
Naknade za navedena prava isplaćuju se iz Budžeta Federacije BiH, u iznosima kako je prikazano u Tabeli br. 9.

Tabela br. 9

Prava osoba sa invaliditetom	I grupa (100% invaliditet)	II (90%) invaliditet
Lična invalidnina	190,72 KM	143,04 KM
Tuda njega i pomoć	476,08 KM	238,04 KM
Ortopedska pomagala	33,38 KM	

Uvid u prikaz podataka o brojnom stanju korisnika prava na ličnu invalidninu, razvrstan po lokalnim zajednicama za period 2020. - 2023. godine, dat je u dijagramu br. 9.

Dijagram br. 9

Prema navedenim iznosima i broju ostvarenih prava, za finansiranje svih prava lica s invaliditetom na području Kantona, iz Budžeta Federacije BiH u 2023. godini, izdvojeno je cca 46.023.450,96 KM, dok je u 2022. godini, bilo izdvojeno cca 26.204.845,44KM.

Razlog povećanja ovih naknada je izmjena osnovica za izračun invalidnina u procentu od 80 % minimalne plaće, dok je osnovica za izračun drugih naknada, umjesto dosadašnjih 274 KM. Nakon donošenja Zakon o izmjenama Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom ("Sl. novine FBiH", broj: 16/23), prvostepeni organi su bili u obavezi, da iznose navedenih naknada usklade i isplaćuju u novim iznosima od prvog aprila 2023. godine.

Detaljniji podaci o broju ostvarenih prava lica s invaliditetom za 2023. godinu, dati su u Tabeli br.10.

Tabela br.10

OPĆINE ZE- DO KANTONA	Prava civilnih (neratnih) invalida					Ukupno 100% 90%	Ukupno prava
	Lična invalidnina		Tuđu njega i pomoć		Ortopetski dodatak		
	100%	90%	F BiH I grupa	F BiH II grupa			
BREZA	209	178	114	205	114	387	820
DOBOJ-JUG	54	21	36	28	38	75	177
KAKANJ	464	306	255	335	256	770	1.616
MAGLAJ	283	163	161	183	153	446	943
OLOVO	144	107	81	116	78	251	526
TEŠANJ	540	317	343	345	284	857	1.829
USORA	45	31	35	38	33	76	182
VAREŠ	205	165	119	180	119	370	788
VISOKO	611	418	358	454	331	1.029	2.172
ZAVIDOVIĆI	495	323	276	362	304	818	1.760
ZENICA	1750	1017	1052	1078	980	2.767	5.877
ŽEPČE	340	222	201	238	205	562	1.206
Ukupno	5.140	3.268	3.031	3.562	2.895	8.408	17.896

4. OBLAST ZAŠTITE CIVILNIH ŽRTAVA RATA

Osnovna prava civilnih žrtava rata su definisana i uređena Federalnim i Kantonalnim zakonom, tako da civilne žrtve rata imaju pravo na: ličnu invalidninu ili mjesečno lično novčano primanje; dodatak za njegu i pomoć od strane drugog lica; ortopedski dodatak; porodičnu invalidninu; i zdravstvenu zaštitu. Preostala propisana prava civilnih žrtava rata su: pravo na pomoć u troškovima liječenja i nabavci ortopedskih pomagala; osposobljavanje za rad (profesionalna rehabilitacija, prekvalifikacija i dokvalifikacija); prioritetno zapošljavanje; prioritetno stambeno zbrinjavanje; psihološka i pravna pomoć. Za finansiranje i provedbu navedenih preostalih prava civilnih žrtava rata, potrebno je da se u skladu sa nadležnostima uključe drugi sektori i nivoi vlasti.

Federalnim i Kantonalnim zakonom, propisano je da se finansiranje za prva četiri prava civilnih žrtava obezbjeđuje u omjeru 70% iz Budžeta Federacije i 30% iz Budžeta Kantona. Osnovica za obračun novčanih primanja ovih lica iznosi 70% od osnovice utvrđene u skladu s federalnim propisima o pravima branitelja i članova njihovih porodica, dok se lična invalidnina utvrđuje u mjesečnom iznosu prema grupi oštećenja organizma u propisanom procentu. Osnovica je izmjenjena i utvrđena Odlukom Vlade Federacije BiH ("Sl. novine FBiH", br. 30/23) u iznosu 661,84 KM, a ista je u primjeni od 01.01.2023. godine. Ličnu invalidninu, civilne žrtve rata mogu ostvariti zavisno od procenta tjelesnog oštećenja od 60% do 100%, te ovisno o utvrđenoj potrebi, mogu ostvariti dodatak za njegu i pomoć od strane drugog lica u tri grupe, kao i ortopedski dodatak u tri grupe.

Detaljnije podatke o iznosima mjesečnih novčanih primanja korisnika prava civilnih žrtava rata predstavljeni su u Tabeli br. 11.

Tabela br. 11

OPĆINE ZE-DO KANTO NA	CIVILNE ŽRTVE RATA											
	100% I.	100% II.	90%	80%	70%	60 %	I. Grupa tuđe njegu	II. Grupa tuđe njegu	III. Grupa tuđe njegu	I.step. ortopedski dodatak	II.step. ortopedski dodatak	III.step. ortopedski dodatak
F BiH po korisniku	463,29	338,20	254,81	199,21	148,25	83,39	472,74	330,92	236,38	137,09	104,01	80,36
ZDK po korisniku	198,55	144,95	109,20	85,38	63,54	35,74	189,10	132,37	94,55	54,84	41,60	32,15
UKUPNO	661,84	483,15	364,01	284,59	211,79	119,13	661,84	463,29	330,93	191,93	145,61	112,51

Iznos naknade za mjesečno lično novčano primanje je 661,84 KM, to jeste iz Budžeta FBiH se za pojedinačno pravio izdvaja iznos od 463,29 KM, a iz Budžeta ZDK iznos od 198,55 KM.

Pravo na porodičnu invalidninu imaju članovi porodice civilne žrtve rata, uz uslove propisane Federalnim zakonom. U Tabeli br. 12 prikazani su iznosi naknade za porodičnu invalidninu koja se utvrđuje prema broju članova porodice.

Tabela br. 12

Prema broju članova porodice:	Ukupan iznos:	Udio	Udio
		FBiH:	ZDK:
-za jednog člana porodice	284,59 KM	203,28 KM	81,31 KM
-za 2 člana porodice	364,01 KM	260,01 KM	104,00 KM
-za 3 člana porodice	397,10 KM	283,64 KM	113,46 KM
-za 4 člana porodice i više	430,20 KM	370,29 KM	122,91 KM

Za finansiranje novčanih primanja civilnih žrtava rata tokom 2023. godine, ukupno je utrošeno 3.008.904,57 KM, i to 30% sredstava iz Budžeta kantona u iznosu od 880.453,51 KM i 70% sredstava iz Budžeta Federacije BiH u iznosu od 2.050.532,94 KM, dok je prava civilnih žrtava rata ostvarivalo je 714 korisnika i finansirano 860 prava. U 2022. godini,

prava civilnih žrtava rata ostvarivalo je 727 korisnika i finansirano 875 prava za što je ukupno utrošeno 2.896.188,76 KM, odnosno iznos od 845.655,82 iz Budžeta Kantona (30%) i 2.128.451,06 KM iz Budžeta Federacije BiH (70%). Uporedni podaci pokazuju da je u 2023. godini, manje za 13 korisnika naknada civilnih žrtava rata i da je manji broj ostvarivanih prava za 15 prava. Detaljni podaci o broju korisnika i broju ostvarenih prava civilnih žrtava rata u 2023. i 2022. godini, prikazani su u Tabeli br. 13, dok je pregled mjesečnih isplata, po gradovima/općinama predstavljen u Tabeli br.14, na strani broj 25.

Shodno Uputstvu o načinu priznavanja prava na zdravstveno osiguranje i ostvarivanje osnovne zdravstvene zaštite određenih kategorija lica koja nisu zdravstveno osigurana po drugom osnovu („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona”, broj: 17/22), civilne žrtve rata i članovi njihovih porodice ostvaruju pravo na zdravstvenu zaštitu. Prvostepeni organi za provođenje postupka priznavanja ovog prava su centri ili općinske službe za socijalnu zaštitu.

Pravo na pomoć u obezbjeđenju troškova liječenja i pravo na pomoć u nabavci ortopedskih pomagala, civilne žrtve rata ostvaruju pod uslovima i na način utvrđen propisima iz oblasti zdravstvene zaštite. To jeste, na osnovu Odluke o obimu prava na korištenje ortopedskih i drugih pomagala, stomatološko-protetske pomoći i stomatološko-protetskih nadomjestaka, a po preporuci nadležnog ljekara, lica s invaliditetom mogu ostvariti pravo na ortopedsko ili drugo pomagalo. U slučaju kada su civilne žrtve rata u socijalnoj potrebi u skladu sa Pravilnikom Ministarstva, istim su dodjeljivane jednokratne ili socijalno-intervenirajuće novčane pomoći za dodatne troškove liječenja ili za nabavku ortopedskog pomagala civilnim žrtvama rata. Na isti način, civilnim žrtvama rata dodjeljivane su socijalno-intervenirajuće pomoći na ime stambenog zbrinjavanja, poboljšanja uslova stanovanja ili adaptacije prostorija i drugim stanjima socijalne potrebe.

Pored navedenog, Ministarstvo u kontinuitetu podržava aktivnosti Saveza civilnih žrtava rata Zeničko-dobojskog kantona kroz sufinansiranje programa rada i obilježavao „Dan civilnih žrtava rata Zeničko-dobojskog kantona“ sa ciljem da se unapredi položaj civilnih žrtava rata.

S tim u vezi, ističemo da su tokom 2023. godine, na nivou Federacije BiH nastavljene aktivnosti na izradi posebnog zakona i predlagana nova systemska rješenja za bolji položaj ove populacije. Zakon o zaštiti civilnih žrtava rata i članova njihovih porodica u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj: 60/23), donesen je u augustu 2023. godine i primjenjuje se od prvog januara 2024. godine, a kantoni su obavezani da u roku od 6 mjeseci, usklade svoje zakone i podzakonske akte iz ove oblasti.

Pregled broja korisnika i prava civilnih žrtava rata koja su korisnici ostvarivali u 2022. i 2021. godini

Tabela br. 13

OPĆINA	Broj korisnika		Lična invalidnina		Mjesečno lično primanje		Dodatak za njegu i pomoć		Ortopedski dodatak		Porodična invalidnina		Ukupan broj ostvarenih prava	
	2022. god	2023. god	2022. god	2023. god	2022. god	2023. god	2022. god	2023. god	2022. god	2023. god	2022. god	2023. god	2022. god	2023. god
Breza	31	32	9	9	1	1	1	1	4	4	21	22	36	37
Doboj jug	31	33	14	15	3	3	3	3	4	5	14	15	38	41
Kakanj	20	19	6	5	7	7	0	0	2	2	7	7	22	21
Maglaj	130	122	54	52	3	3	5	5	22	21	73	67	157	148
Olovo	36	37	22	23	0	0	0	0	9	9	14	14	45	46
Tešanj	119	119	61	60	4	6	3	3	29	29	54	53	151	151
Usora	12	12	4	4	0	0	1	1	2	2	8	8	15	15
Vareš	36	35	10	10	15	15	0	0	1	1	11	10	37	36
Visoko	84	79	31	30	8	8	1	1	14	13	45	41	99	93
Zavidovići	96	98	56	55	3	3	3	3	17	17	37	40	116	118
Zenica	94	91	31	30	18	17	1	1	20	19	45	44	115	111
Žepče	38	37	16	16	4	4	0	0	6	6	18	17	44	43
UKUPNO	727	714	314	309	66	67	18	18	130	128	347	338	875	860

Pregled godišnjih isplata, po gradovima/općinama, u korist korisnika prava civilnih žrtava rata, za period: januar-decembar 2023. godine

Tabela br. 14

CIVILNE ŽRTVE RATA	OPĆINE ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA												UKUPNO
	Breza	Doboj Jug	Kakanj	Maglaj	Olovo	Tešanj	Usora	Vareš	Visoko	Zavidovići	Zenica	Žepče	
ZDK	90.435	108.496	66.537	362.322	90.300	342.143	39.074	129.282	233.234	269.586	299.340	97.701	2.128.451
FBIH	36.788	45.091	28.006	148.605	37.448	141.162	15.885	54.643	96.216	111.819	124.301	40.488	880.454
Ukupno	127.224	153.588	94.544	510.927	127.748	483.305	54.959	183.925	329.449	381.405	423.641	138.189	3.008.905

5. OBLAST ZAŠTITE PORODICE SA DJECOM

U oblasti zaštite porodice sa djecom, pomoć i podrška porodici se pruža kroz materijalna i druga davanja, te usluge u podizanju, odgoju i zbrinjavanju djece, te njihovom osposobljavanju za samostalan život i rad sa ciljem ostvarivanja najboljeg interesa djeteta. Nastojeći da se ova oblast unaprijedi kroz reformu sistema socijalne zaštite na nivou Federacije, donesen je Zakonom o materijalnoj podršci porodicama sa djecom (Službene novine Federacije BiH, broj: 52/22). Ovim zakonom uređena je materijalna podrška porodicama sa djecom i to kroz: ostvarivanje prava na dječiji dodatak i novčanu pomoć porođiljama koje nisu u radno donosu, postupak, uslovi i način ostvarivanja prava, finansiranje materijalne podrške porodicama s djecom, nadzor, te je propisana je obaveza kantonima da usklade svoje zakone i regulišu druga pitanja od značaja za ostvarivanje materijalne podrške porodicama sa djecom na nivou kantona. Donošenjem ovog zakona pravo na dječiji dodatak od novembra 2022. godine, se ostvaruje i finansira na nivou Federacije BiH, te su propisani ujednačeni kriteriji za pravo na novčanu pomoć porođilja koje nisu u radnom odnosu kako bi kantoni mogli finansirati ali i druga proširena prava iz budžeta kantona.

U Zeničko-dobojskom kantonu je izvršeno usklađivanje propisa, usvajanjem Izmjena i dopuna Zakon o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom ("Službene novine Zeničko-dobojskog kantona", broj 16/22 – u daljem tekstu: Izmjena i dopuna Kantonalnog zakona), na način da je proširen obim prava bez obzira na radno pravni status ili prihode u domaćinstvu porođilje, te je izjednačen iznos pomoći i naknade za sve porođilje. Također, izvršeno je usklađivanje Kantonalnog zakona s propisom u drugom entitetu, gdje je regulisano da porođilje u radnom odnosu pravo na naknadu ostvaruju prema mjestu sjedišta poslodavca, gdje se uplaćuju doprinosi i porezi na plaću. Na ovaj način je omogućeno da povratnici koji su se vratili u prijeratna prebivališta i rade na području Kantona, mogu ostvariti ovo pravo, jer su ranije bili primorani mjenjati prebivalište,

Kantonalnim zakonom je propisano da se osnovna prava porodice sa djecom finansiraju iz kantonalnog Budžeta, a da dodatna ili proširena prava shodno mogućnostima regulišu i finansiraju gradovi/općine. S tim u vezi, u ovom dijelu Informacije predočeni su pokazatelji o dostignutom stanju po pitanju finansiranja ostvarenih prava po Kantonalnom zakonu, kao i podaci o ostvarenim pravima na nivou gradova/općina, po osnovu podataka koje su za izradu ove informacije dostavljeni od centara/službi sa područja Kantona.

5.1. Naknada umjesto plaće ženi-majci u radnom odnosu, za vrijeme dok odustvuje sa posla za vrijeme trudnoće, porođaja i njege djeteta

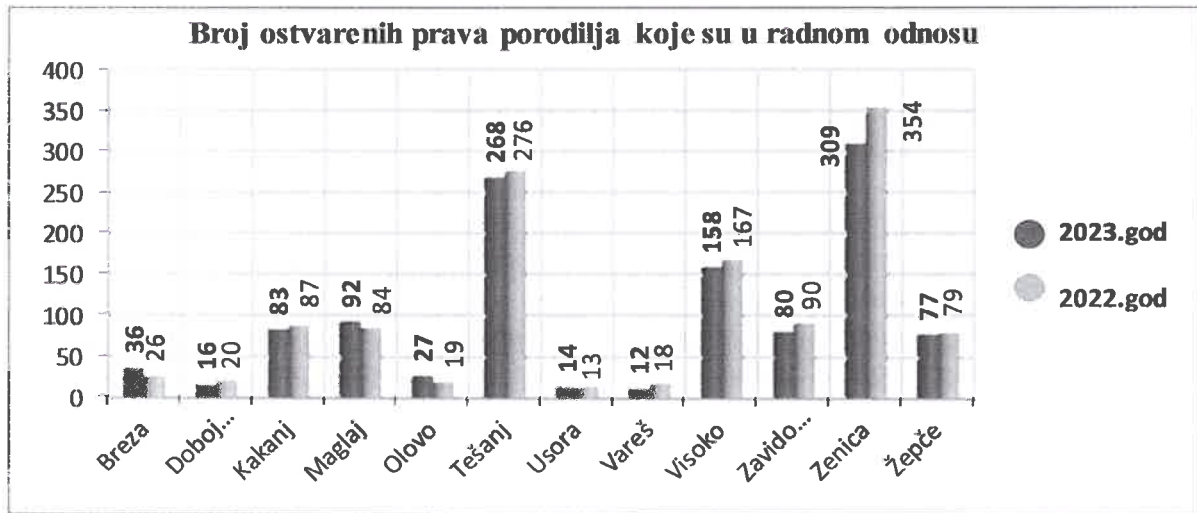
Kantonalnim zakonom, propisano je da pravo na naknada plaće za vrijeme korištenja porođiljskog odsustva u skladu sa propisom o radu, ostvaruje žena majka koja ima prebivalište na području Kantona u periodu od 6 mjeseci, prije podnošenja zahtjeva ili žena majka čiji poslodavac ima sjedište na području Kantona, pod uslovom da ovo pravo nije regulisano prema mjestu prebivališta porođilje. Također, je propisano je da se naknada plaće utvrđuje u visini od 1.000,00 KM mjesečno za vrijeme trajanja porođiljskog odsustva, odnosno ukoliko porođilja rodi blizance, trojke ili više djece naknada plaće od 1.000,00 KM uvećava se za 20%, za svako novorođeno dijete. Na ovaj iznos naknade, iz budžeta Kantona se finansiraju doprinosi i porezi na utvrđenu naknadu. Pored ove naknade, Zakonom o radu nije zabranjeno i u praksi se provodi da poslodavci isplaćuju razliku sredstva do punog iznosa plaće zaposlenicama ukoliko je plaća veća od utvrđene naknade. Nadalje, Kantonalnim zakonom propisano je da žena-majka koja rodi blizance, treće i svako sljedeće dijete, ukoliko koristi pravo da radi polovinu od punog radnog vremena u skladu sa propisima o radu.

Također, ima pravo na odsustvo i naknadu plaće za polovinu do punog radnog vremena koju joj isplaćuje poslodavac u iznosu od 50 % plaće koju bi ostvarila da radi puno radno vrijeme.

U 2023. godini, pravo na porodijsko odsustvo ostvarile su 1.173 porodilje u radnom odnosu, što je manje za 61 pravo u poređenju sa podacima iz 2022. godine, kada je ovo pravo ostvarilo 1.234 porodilja.

Više podataka o broju ostvarenih prava i utrošenim sredstvima tokom 2023. i 2022. godine, posmatrano po gradovima/općinama Kantona, predstavljamo u dijagramima br. 15 i br. 16. Također, radi boljeg uvida u broj i dinamiku ostvarivanih prava korisnika i utrošenih sredstava u posljednjih jedanaest godina predstavljamo u dijagramu br. 19. i broj 20, na strani br. 32.

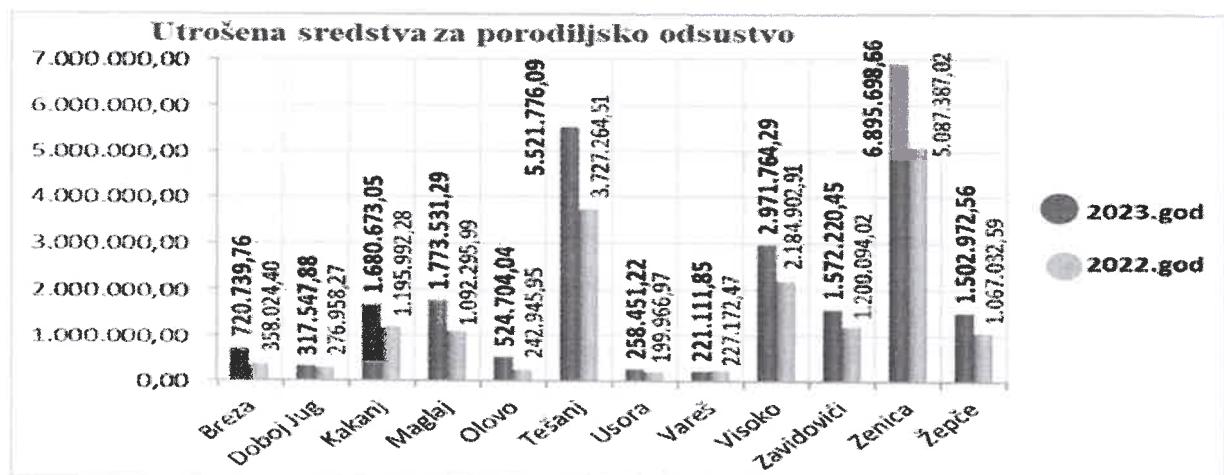
Dijagram broj 15

Uvidom u predočene podatke možemo primjetiti da je u odnosu na predhodnu godinu, tokom 2023. godine, veći broj ostvarenih prava u općinama: Breza, Maglaj, Olovo i Usora, dok je u svim drugim gradovima/općinama Kantona evidentiran smanjen broj ostvarenih prava.

Tokom 2023.godine, za finansiranje naknada utrošena su sredstva u iznosu od 23.961.191,14 KM, za razliku od 2022. godine, kada su utrošena sredstva u iznosu 16.860.037,38 KM, što znači da je u 2023. godini, uslijed povećanja naknada utrošeno više sredstava za 7.101.153,76 KM ili 42,12%.

Dijagram broj 16

Na osnovu podataka iz dijagrama, možemo konstatovati da se značajan dio sredstava iz Budžeta Kantona izdvaja za isplatu naknada za porodilje u radnom odnosu.

Zakon o materijalnoj podršci porodicama sa djecom (Službene novine Federacije BiH, broj 52/22), propisuje da će se naknada plate porodilji za vrijeme dok odsustvuje s posla radi trudnoće, porodaja i njege djeteta nastaviti isplaćivati u skladu s kantonalnim propisima iz oblasti socijalne i dječje zaštite, sve do donošenja posebnog propisa u skladu s odredbama Zakona o radu, kojim će se ovo pravo reintegrirati u sistem prava iz radnog odnosa i socijalnog osiguranja, a najkasnije do tri godine od dana stupanja na snagu navedenog zakona. Stim u vezi, potrebno je ubrzati ove aktivnosti, jer za odsustva sa posla izdvajaju se doprinosi iz plaća i u okruženju je na isti ili sličan način uređeno finansiranje porodiljskog odsustva, a sve sa ciljem kako bi se rasteretili kantonalni budžeti i sredstva preusmjerila na druga proširena prava.

U skladu sa gradskim/općinskim odlukama u Zeničko-dobojskom kantona dodatno se provode mjere zaštite porodilja i podsticaja nataliteta u sljedećim općinama:

- Općina Breza, gdje sve porodilje u skladu sa propisanim kriterijima su ostvarivale novčanu pomoć u iznosima od 150,00 do 750,00 KM. U 2023. godini ovo pravo je ostvarilo 84 porodilja, a iz općinskog Budžeta izdvojeno je 17.100,00 KM. Također, odobrena je jednokratna pomoći za 1 bračni par, koji su prošli postupak potpomognute vantjelesne oplodnje, u iznosu po 2.000,00 KM;
- Općina Doboj Jug, gdje sve porodilje mogu ostvariti jednokratnu pomoć, i to: za prvo ili drugo novorođeno dijete u iznosu 500,00 KM, za treće novorođeno dijete u iznosu 800,00 KM te za četvrto i svako naredno novorođeno dijete u iznosu 1.000,00 KM. U 2023. godini ovo pravo je ostvarila 35 porodilja, a iz općinskog Budžeta izdvojeno je 17.800,00 KM;
- Općina Kakanj, gdje sve porodilje u radnom odnosu po rođenju djeteta mogu ostvariti jednokratnu pomoć u iznosima: 200,00 KM za prvorođeno dijete, 250,00 KM za drugorođeno, te 300,00 KM za treće i svako naredno dijete i blizance, dok sve porodilje koje nisu u radnom odnosu mogu ostvariti jednokratnu pomoć u iznosima: 250,00 KM za prvorođeno dijete, 350,00 KM za drugorođeno, te 500,00 KM za treće i svako naredno dijete. U 2023. godini pravo je ostvarila 341 porodilja, a iz općinskog Budžeta izdvojeno je 107.050,00 KM;
- Općina Tešanj, gdje sve porodilje koje rode treće, četvrto i više djece, imaju pravo na jednokratnu pomoć u iznosu od 500,00 KM. U 2023. godini, pravo je ostvarilo 105 porodilja, a iz općinskog Budžeta izdvojeno je 52.500,00 KM. Također, odobravane su jednokratne pomoći za 8 bračnih parova, koji su prošli postupak potpomognute vantjelesne oplodnje, iz općinskog Budžeta odobrena pomoć u iznosu po 3.000,00 KM, odnosno ukupno 24.000,00KM;
- Općina Usora, gdje sve porodilje mogu ostvariti pravo na jednokratnu novčanu pomoć u iznosu od 500,00KM za prvo i drugo rođeno dijete, te 1.000,00KM za treće i svako naredno dijete. U 2023. godini ovo pravo je ostvarilo 31 porodilja i iz općinskog Budžeta izdvojeno je 17.000,00KM. Za poticaj obiteljima sa troje i više djece u obliku jednokratne pomoći u iznosu od 100,00 KM po djetetu za 54 korisnik izdvojeno je 13.000,00KM;
- Grad Zenica, gdje sve porodilje mogu ostvariti pravo na jednokratnu novčanu pomoći u iznosu od 230,00KM. U 2023. godini, ovo pravo je ostvarilo 799 porodilja i iz gradskog Budžeta, izdvojeno je 183.110,00 KM KM. U smislu podrške trudnicama odobravane su i jednokratne novčane pomoći za sufinansiranje troškova pružanja medicinskih usluga vantjelesne oplodnje za bračnih parova, i to za prvi pokušaj 1.000,00 KM, za 2 i 3 pokušaj po 2.000,00 KM, a za 4 i više mogućnost sufinansiranja dva pokušaja od po 2.500,00 KM. U ove svrhe iz gradskog Budžeta izdvojeno je 39.000,00 KM;
- Općina Žepče, gdje sve porodilje koje su rodile blizance i treće ili više djece mogu ostvariti pravo na jednokratnu novčanu pomoć za prvo dijete 100,00 KM i za svako sljedeće novorođenče pomoć se uvećava za 100,00 KM, s tim da da ako su bilizanci iz

drugog ili trećeg poroda na taj iznos se uvećava za 300,00 KM. Navedena prava ostvarilo je 178 porodilja, za što je iz općinskog Budžeta ukupno izdvojeno 38.300,00 KM;

- Grad Visoko, gdje za svako dijete upisano u matične knjige Grad odobrava novčani poklon u iznosu 100,00 KM. U 2023. godini za 290 djece odobreno je 29.000,00 KM. Također, odobravane su jednokratne pomoći za 18 bračnih parova, koji su prošli postupak potpomognute vantjelesne oplodnje, u iznosu od 1.000,00KM do 2.000,00 KM, a u ovu svrhu ukupno je utrošeno 24.000,00 KM.

5.2. Zaštita porodilja koje nisu u radnom odnosu

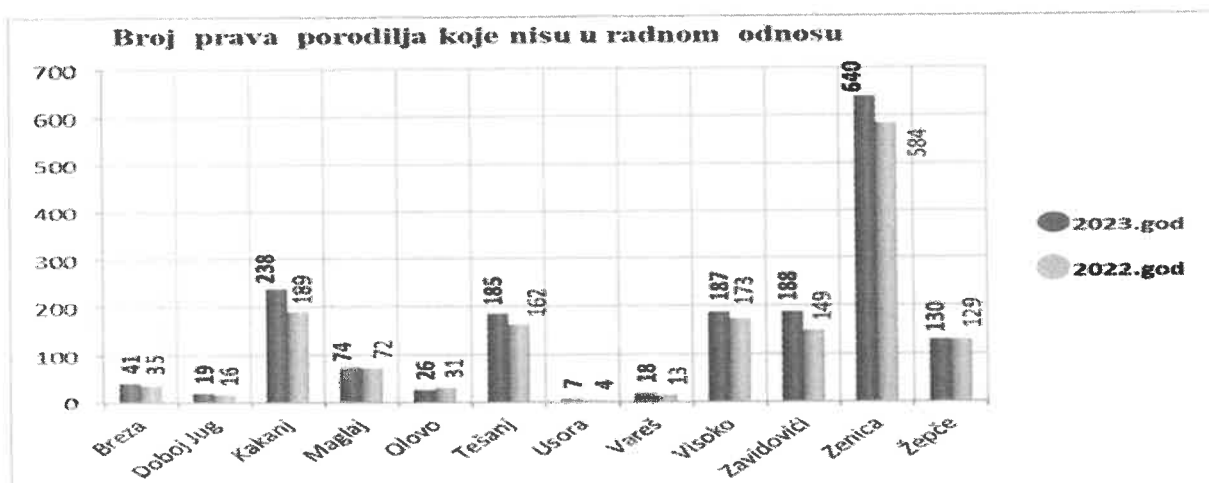
Primjenom Izmjena i dopuna Kantonalnog zakona, propisano je da pravo na novčanu pomoć žene-majke koje nisu u radnom odnosu ostvaruju ukoliko imaju prebivalište na području Kantona u periodu od 6 mjeseci prije podnošenja zahtjeva, prijavljene su na evidenciji nadležne službe za zapošljavanje ili se nalaze na redovnom školovanju, odnosno ukoliko se na evidenciji Porezne uprave ne vode kao zaposlena lica. Na ovaj način omogućeno je ostvarivanje prava svim porodiljama koje nisu u radnom odnosu. Novčana pomoć se utvrđuje u visini od 1.000,00 KM mjesečno i može ostvarivati do 12 mjeseci od dana rođenja djeteta. Kao i kod porodilja koje su u radnom odnosu, ukoliko porodilja rodi blizance, trojke ili više djece ovaj iznos pomoći se uvećava za 20%, za svako novorođeno dijete.

Do Izmjena i dopuna Kantonalnog zakona iz 2022. godine (Službene novine Zeničko-dobojskog kantona, broj:16/22), porodilje koje nisu u radnom odnosu za vrijeme porođaja mogle su ostvariti pravo na novčanu pomoć pod uslovima da imaju prijavljeno prebivalište na području Kantona, i da mjesečni prihodi domaćinstva, ostvareni u periodu od šest mjeseci koja prethode mjesecu u kome je podnesen zahtjev za ostvarivanje prava na novčanu pomoć, ne prelazi iznos 50% od prosječne plaće Kantona.

Ukoliko ispunjavaju uslove nezaposlene porodilje mogle su ostvariti 3 prava po svakom novorođenčetu, i to: novčanu pomoć za vrijeme trudnoće i porođaja, u iznosu 150,00 KM; jednokratnu pomoć za opremu novorođenog djeteta, u iznosu 128,70 KM i pomoć u prehrani djeteta do 6 mjeseci i dodatna ishrana za majke-dojilje, u iznosu 85,80 KM.

U toku 2023. godine, putem centara/službi pravo na novčanu pomoć ostvarivalo je 1.752 porodilja koje nisu u radnom odnosu, dok su u 2022. godini, isto pravo ostvarile 1.556 porodilje. Prema ovim podacima u 2023. godini, ostvareno je više za 196 prava porodilja koje nisu u radnom odnosu, što predstavljamo u dijagramu br. 17, gdje su dati razvrstani podaci po gradovima/općinama Kantona uporedno sa podacima iz 2022. godine.

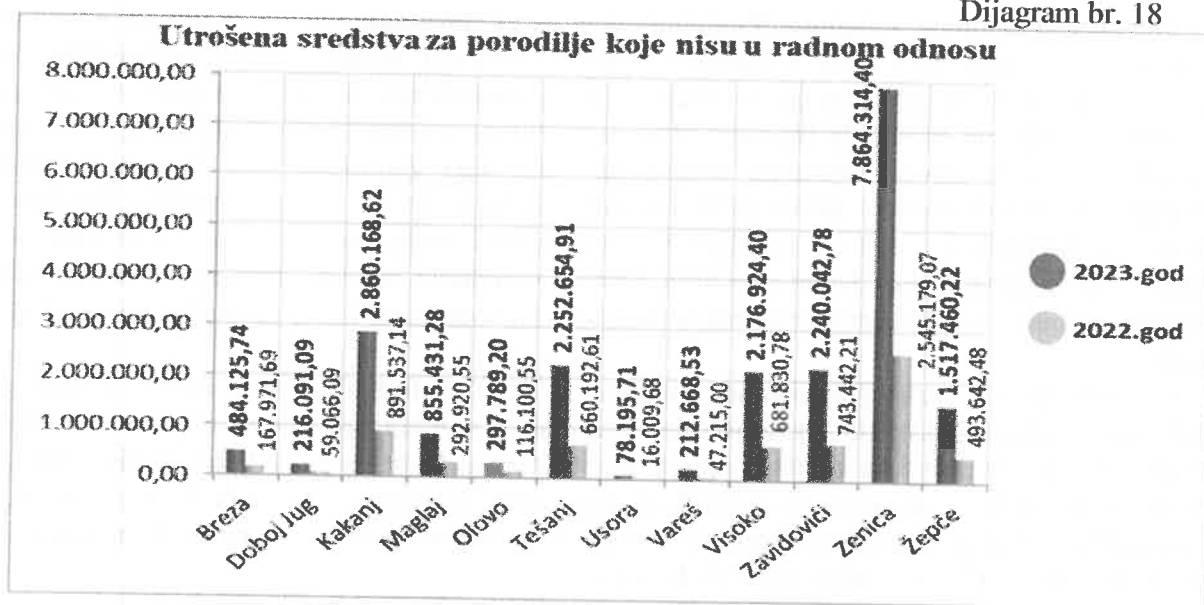
Dijagram br. 17

Za finansiranje navedena tri prava do kraja augusta 2022. godine, ukupno je utrošeno 221.657,00 KM, a od primjene Izmjena i dopuna Kantonalnog zakona, to jeste od početka septembra 2022. godine, utrošeno je 6.677.307,85 KM, to jeste u 2022. godini, ukupno je utrošeno 6.898.964,85 KM. Uslijed primjene Izmjena i dopuna Kantonalnog zakona tokom cijele godine, u 2023. godini, utrošeno je 21.055.866,88 KM što je više za 14.340.759,03 KM ili 213,56%.

Utrošak sredstava za novčanu pomoć nezaposlenim porodicama razvrstan je po gradovima/općinama Kantona za 2022. i 2023. godinu, i prikazan u narednom dijagramu br. 18, a radi boljeg pregleda utroška sredstava po gradovima/općinama, dat je tabelaran prikaz u Tabeli br. 16, na 32 stranici.

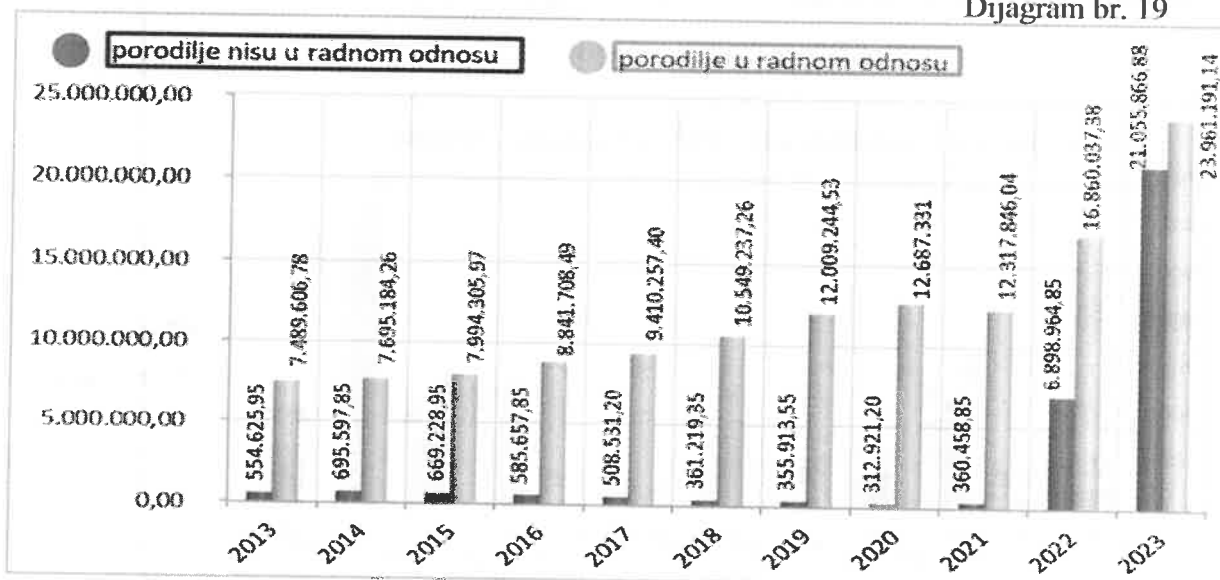
Dijagram br. 18

Dakle, zbog znatnog povećanja pomoći i većeg obuhvata ostvarenih prava porodilja koje nisu u radnom odnosu, znatno su povećana izdvajanja iz Budžeta Kantona prema lokalnim zajednicama, odnosno porodicama koje nisu u radnom odnosu.

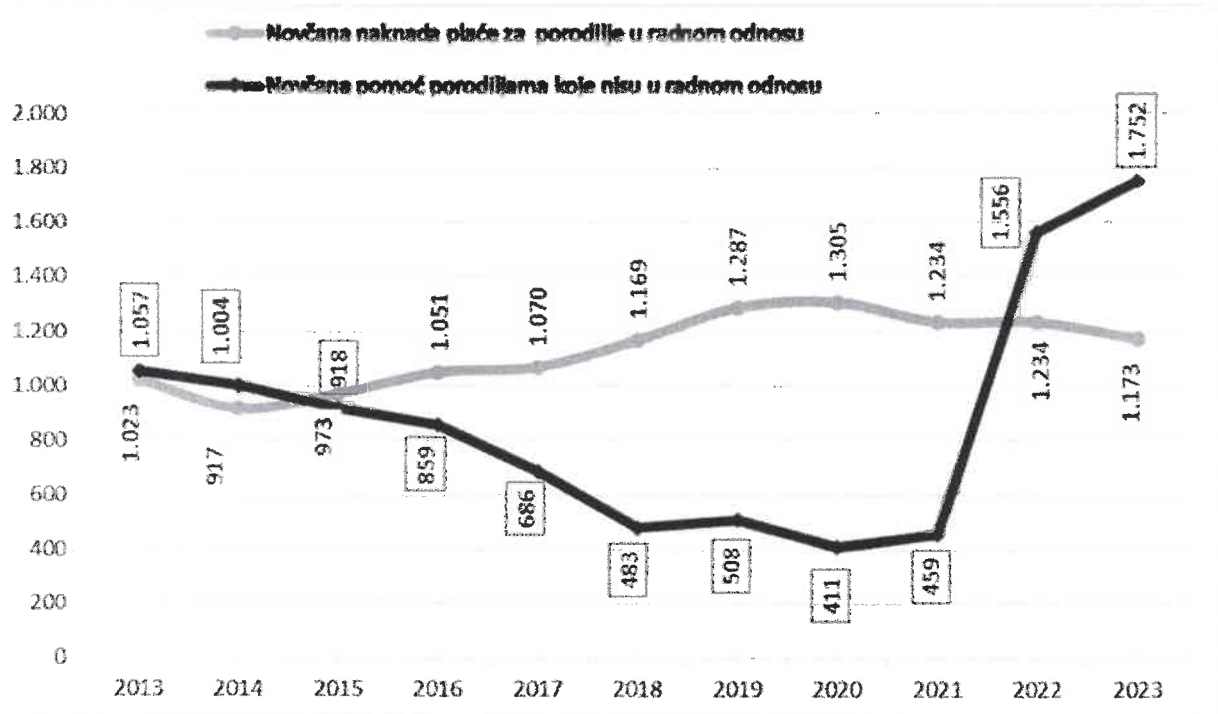
Isplata pomoći u istim iznosima kao i naknada za porodilje u radnom odnosu omogućena je ujednačena podrška porodicama za brigu i njegu o novorođenoj djeci. Efekte finansijske podrške porodicama posljednjih deset godina možemo vidjeti u dijagramu broj 19, a broj ostvarenih naknada i pomoći u dijagramu br. 20.

Dijagram br. 19

Uvidom u dijagram evidentno je da je do donošenja Izmjena i dopuna Zakona na godišnjem nivou izdvajano puno manje sredstava za porodilje koje nisu u radnom odnosu, te da su sad izdvajanja za porodilje izbalansirana.

Dijagram br. 20

Uvidom u predočeni linijski dijagram evidentno je da se od 2013.godine, broj ostvarenih prava porodilja koje nisu u radnom odnosu konstantno smanjivao, te da je nakon primjene Izmjena i dopuna Kantonalnog zakona broj ovih porodilja u 2022. godini, povećan na 1.556 ostvarenih prava, a u 2023.godini, na 1.752 ostvareno pravo. Također, evidentno je da se broj ostvarenih prava za žena-majki porodilja koje su u radnom odnosu, uz blage oscilacije u proteklom periodu povećavao.

Pregled korisnika prava porodice sa djecom i utrošenih sredstava u 2023. godini, posmatrano po vrsti prava i gradovima/općinama Kantona

Tabela br. 16

Redni broj	OSNOVNA PRAVA PORODICE SA DJECOM	OPĆINE ZENIČKO- DOBOJSKOG KANTONA											UKUPNO	
		Breza	Doboj Jug	Kakanj	Maglaj	Olovo	Tršanj	Usora	Varši	Visoko	Zavidovići	Zenica		Žepče
3	Naknada plaće za porođilje u radnom odnosu	36	16	83	92	27	268	14	12	158	80	309	77	1.173
	KM	720.739,76	317.547,88	1.680.673,05	1.773.531,29	524.704,04	5.521.776,09	258.451,22	221.111,85	2.971.764,29	1.572.220,45	6.895.698,66	1.502.972,56	23.961.191,14
	Novčana pomoć za porođilje koje nisu u radnom odnosu	41	19	238	74	26	185	7	18	187	188	640	130	1.752
	KM	484.125,74	216.091,09	2.860.168,62	855.431,28	297.789,20	2.252.654,91	78.195,71	212.668,53	2.176.924,40	2.240.042,78	7.864.314,40	1.517.460,22	21.055.866,88
UKUPNO	broj	77	35	320	166	53	453	20	30	345	268	949	207	2.925
	KM	1.204.866	533.639	4.540.842	2.628.963	822.493	7.774.431	336.647	433.780	5.148.689	3.812.263	14.760.013	3.020.433	45.017.058

6. OSTALI OBLICI SOCIJALNE ZAŠTITE I ZAŠTITE PORODICE SA DJECOM

Oblici zaštite koji se finansiraju ili sufinansiraju iz Budžeta Kantona kao dodatne interventne mjere i aktivnosti socijalno zaštitnog karaktera iz nadležnosti ovog Ministarstva su: sufinansiranje „Sigurne kuće“ zbog zaštita žrtava nasilja u porodici, sufinansiranje rada javnih-humanitarnih kuhinja, pomoć socijalno intervenirajućeg karaktera, zdravstveno osiguranje, podrška organizacijama civilnog društva, te obilježavanje Dječije nedjelje.

6.1. Sufinansiranje „Sigurne kuće“ prevencije nasilja i zaštita žrtava nasilja u porodici na područja gradova/općina Zeničko-dobojskog kantona

Na osnovu odredbi Zakona o zaštiti od nasilja u porodici ("Službene novine FBiH", br. 20/13 i 75/21) i Kantonalnog zakona, Udruženje „Medica“ Zenica pruža usluge smještaja u „Sigurnu kuću“ i omogućava tretmane na prevenciji i zaštiti žrtava nasilja u porodici i zajednici uz kontinuiranu finansijsku podršku ovog ministarstva. Sufinansiranja rada sigurnih kuća je obaveza Kantona u dijelu 30% sredstava i Federacija BiH u djelu 70% sredstava. U skladu sa Protokolom o saradnji u pružanju zaštite, podrške, pomoći i zbrinjavanja žrtava nasilja u porodici i zajednici i prevencije nasilja u Zeničko-dobojskom kantonu, Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice je u 2023. godini sufinansiralo rada „Sigurne kuće“ u mjesečnom iznosu 9.000,00KM, odnosno na godišnjem nivou u iznosu 108.000,00 KM.

Prema Izvještaju Udruženja „Medica“ Zenica, u Sigurnu kuću 2023. godine su smještene 62 osobe, a u 2022. godini 49 osoba prema strukturi žrtava kako je to predočeno u tabeli broj 17.

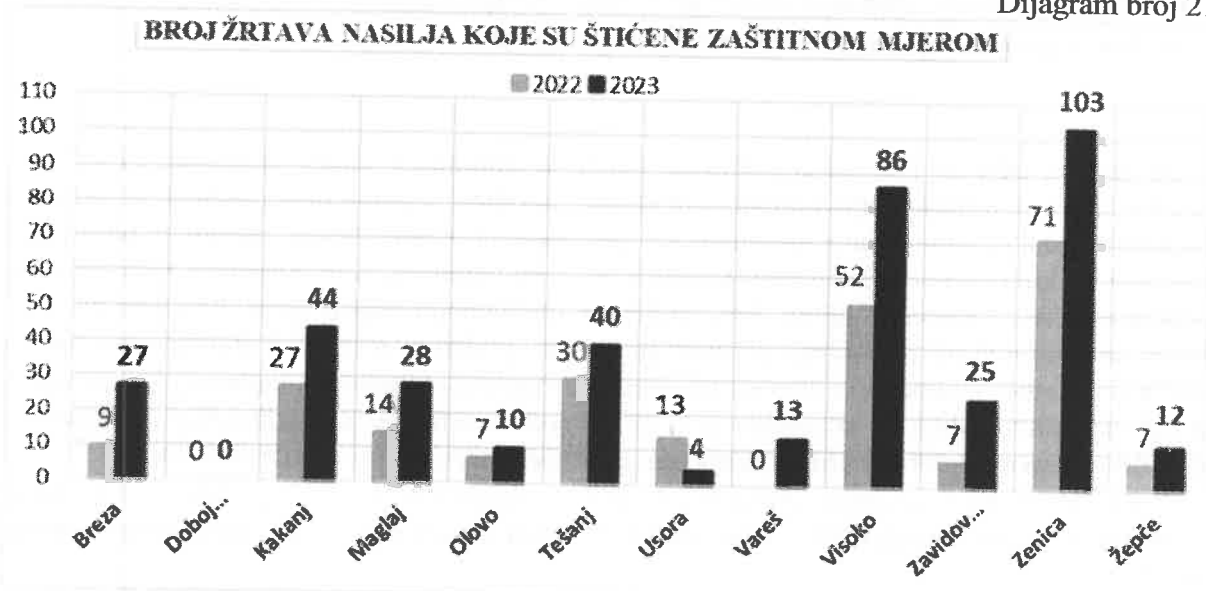
Tabela broj 17.

Godina	Broj žena	Broj muške djece	Broj ženske djece	Ukupno
2023.	22	21	19	62
2022.	15	18	16	49

Tokom 2023. godine. za 62 smještene osobe obezbjeđeno je posluživanje 1.884 porcije obroka i 669 porcija užine, pružene 994 medicinske intervencije, održano 29 grupnih edukativnih radionica i 17 individualnih razgovora o održavanju lične higijene i zdravlja, urađeno ukupno 201 individualnih/ terapijskih sesija u okviru psihološke podrške, 3 grupne edukativno-supertivne sesije sa ženama, 13 zajedničkih sastanaka sa svim korisnicima, pruženo 29 pravnih savjeta, te obavljeno 145 kontakta sa nadležnim ustanovama. Korisnicima u Sigurnoj kući, pored sigurnog smještaja i redovnih obroka, pružaju se i usluge: kompletne logističke podrške kao što su osnovni higijenski artikli, osnovna obuća i odjeća, te ostalo shodno potrebama svake korisnice (žene i djeteta); kontinuirana psihološka pomoć i podrška; usluge medicinskog servisa, edukacije o ličnoj higijeni i higijeni prostora, očuvanju reproduktivnog zdravlja, okupaciona terapija, završavanje obuka za zanimanje (krojenje, šivenje, tapaciranje, printanje na tekstilnoj mašini, frizerski kurs i manikura); kontinuirani odgojno-obrazovni rad sa djecom; podrška pri uključivanju /nastavku obrazovnog procesa, upisa u školu, regulisanju potrebnih knjiga i školskog materijala, te kontinuirana podrška u savladavanju školskog gradiva i drugih školskih aktivnosti. Udruženje pruža širi spektar različitih usluga i uredno dostavlja izvještaje o realizaciji usluga smještaja u „Sigurnu kuću“. Žrtve nasilja su prepoznate kao korisnici prava iz socijalne zaštite u Kantonalnom zakonu i prema propisani uslovima mogu ostvariti propisana prava.

U skladu sa Pravilnikom o sadržaju i načinu vođenja evidencije o izrečenim zaštitnim mjerama, osobama koje su štice zaštitnom mjerom i o nasilnim osobama kojima su izrečene zaštitne mjere (Službene novine FBiH, broj: 95/13) organi starateljstva, odnosno centari za socijalni rad/nadležne općinske službi socijalne zaštite vode propisanu evidenciju. Prema dostavljenim podacima centara za socijalni rad na području Zeničko-dobojskog kantona u 2023. godini, evidentirano je 347 žrtava nasilja, dok je u 2022. godini, bilo evidentirano 237 žrtava nasilja. Dakle, znatno je povećan broj osoba koje su evidentirane kao žrtve nasilja u porodici, jer je povećan broj prijava nasilja usljed odgovornijeg pristupa profesionalaca, odlučnosti žrtava, srodnika ili građana da prijavljuju nasilje. Radi boljeg pregleda stanja u Zeničko-dobojskom kantonu, predstavimo broj osoba koje su bile pod izrečenom zaštitnom mjerom prema mjestu prebivališta u dijagramu broj 21.

Dijagram broj 21.

Podaci ukazuju da se najveći broj nasilnih radnji odnosi na verbalni napad, vrijeđanje, psovanje, te fizički napad člana porodice na drugog člana porodice, bez obzira da li je nastupila fizička povreda, odnosno izazivanje opasnosti da će prouzrokovati fizičku ili psihičku bol ili patnju. Tokom 2023. godine, evidentirano je 909 nasilnih radnji, što je više za 460 radnji u odnosu na podatke u 2022. godini, kada je registrovano 449 nasilnih radnji. S tim u vezi, 2023. godine, evidentirana je 291 nasilna osoba, dok je u 2022. godini, evidentirano 199 nasilnih osoba. Sa ciljem preduzimanja zaštite žrtava nasilja od počinitelja nasilja u porodici, tokom 2023. godine, sudovi su počiniocima nasilja izrekli 608 zaštitnih mjera, dok su u 2022. godini, izrekli 353 zaštitnih mjera. U navedenoj zaštiti žrtava od nasilja shodno nadležnostima, učestuje policija, organ starateljstva i druge institucije nadležne za socijalnu i zdravstvenu zaštitu, nadležna tužilaštva i sudovi, uz obavezu zajedničkog i koordiniranog djelovanja sa svim drugim institucijama, ustanovama i organizacijama.

6.2. Pomoć za javne-humanitarne kuhinje

Rad javnih kuhinja u kontinuitetu podržava Vlada Zeničko-dobojskog kantona sa ciljem pripremanja obroka najugroženijim građanima na području Zeničko-dobojskog kantona radi prevazilaženja stanja socijalne potrebe uzrokovane teškom socijalnom i materijalnom situacijom građana.

U skladu sa Zakonom o izvršavanju Budžeta Zeničko-dobojskog kantona za 2023. godinu („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona”, broj: 3/23 i 10/23) ovo ministarstvo je završilo procedura po Javnom poziva za udruženja, vjerske organizacije i druge organizatore rada javnih kuhinja koji pružaju usluge javne kuhinje za građane na području Zeničko-

dobojskog kantona. U 2023. godini na prijedloga ovog ministarstva, Odlukom Vlade Zeničko-dobojskog kantona, broj: 02-11-12663/23 od 10.08.2022. godine, odobrena su sredstva za pružanje usluga u ukupnom iznosu od 343.400,00 KM.

Pregled dodijeljenih sredstava za javne-humanitarne kuhinje predstavljen predložena je u Tabeli br. 18.

Tabela br. 18

r/b	Naziv organizatora	Sredstva:
1.	Udruženje "Mladi volonteri" -javna kuhinja Visoko	32.000,00
2.	HO "Merhamet" RO Maglaj	55.800,00
3.	HO "Merhamet" MDD RO Zenica	146.400,00
4.	Grad Zenica	92.200,00
5.	Humanitarno-karitativna organizacija franjevačke provincije Bosne srebrene "Kruh Sv. Ante" Sarajevo	17.000,00
U K U P N O:		343.400,00

Ovaj program podrške od velikog je značaja za građane Kantona jer osigurava minimalne potrebe za ishranom, prevenira ili umanjuje neimaštinu i ekstremno siromaštvo građana. Prema izvještajima i podacima navedenih javnih-humanitarnih kuhinja, u 2023. godini, obroci su pripremani za 1.790 osoba. Pored sredstava iz Budžeta Kantona, rad javnih-humanitarnih kuhinja se finansira i iz drugih izvora, to jeste iz gradskog/općinskih budžeta, donacija, programa/projekata i drugo. Iz Budžeta grada Zenica finansira se Gradska narodna kuhinja Zenica u iznosu 299.293,10 KM za pripremanje dnevnog obroka za 484 socijalno ugroženih osoba.

6.3. Pomoć za potrebe i intervencije socijalno zaštitnog karaktera

U skladu sa Kantonalnim zakonom i Pravilnikom o načinu ostvarivanja prava na novčanu pomoć socijalno intervenirajućeg karaktera za osobe koja se nalaze u stanju socijalne potrebe („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 6/23), te budžetskim mogućnostima Kantona, Ministarstvo je odobravalo socijalno-intervenirajuće novčane pomoći na osnovu zahtjeva podnesenih od strane osoba u stanju socijalne potrebe ili od strane centara za socijalni rad. Zaprimljene zahtjeve razmatrala je Komisija i predlagala odobravanje novčane pomoći socijalno intervenirajućeg karaktera, a iste su odobravane rješenjima zaključcima ministra ili zaključcima Vlade Kantona.

U 2023. godini, odobravana je pomoć socijalno-intervenirajućeg karaktera pojedincima i porodicama za 120 zahtjeva, od ukupno 710 podnesenih zahtjeva. Na prijedlog ovog ministarstva, Vlada Zeničko-dobojskog kantona je donijela 13 zaključaka o odobravanju novčane pomoći socijalno intervenirajućeg karaktera za osobe i porodice u ukupnom iznosu od 70.596,00 KM, dok je ministar odobrio 107 zahtjeva u ukupnom iznosu od 95.642,40 KM. Dakle, za pomoći socijalno-intervenirajućeg karaktera pojedincima i porodicama je izdvojeno ukupno 166.238,40 KM.

U Tabeli br. 19. dat je pregled pomoći prema svrsi, broju zaključaka i visini dodjeljene novčane pomoći kako slijedi.

Tabela br. 19

Svrha	Broj zaključaka	Iznos (KM)
pomoć u pokrivanju dijela troškova liječenja	484	353.836,00
Pomoć pri kupovini lijekova	94	27.250,00
pomoć u ublažavanju teške materijalne situacije	154	43.650,00
pomoć u nabavci ortopedskih pomagala	7	18.600,00

pomoć u poboljšavanju stambenih uslova	22	71.853,00
pomoć za plaćanje troškova sahrane/dženaze	3	1.200,00
pomoć u sufinansiranju troškova umjetne oplodnje	13	43.225,00
Ukupno:	120	166.238,40

U Tabeli br. 20 je dat pregled o broju i iznosu odobrenih predmetnih novčanih pomoći prema općinama/gradovima u Kantonu.

Tabela br.20

Rn. br.	Grad/općina	Broj predmeta	Iznos (KM)
1.	Breza	1	245,00
2.	Doboj Jug	1	4.130,00
3.	Kakanj	7	11.295,00
4.	Maglaj	4	5.891,00
5.	Olovo	2	6.981,00
6.	Tešanj	3	14.400,00
7.	Usora	3	1.697,00
8.	Vareš	3	1.637,00
9.	Visoko	1	1.500,00
10.	Zavidovići	13	21.030,00
11.	Zenica	76	83.100,40
12.	Žepče	6	14.332,00
Ukupno:		120	166.238,40

6.4. Zdravstvena zaštita

U skladu sa Kantonalnim zakonom i Zakonom o zdravstvenom osiguranju („Službene novine Federacije BiH“, broj: 30/97, 7/02, 70/08, 48/11, 36/18 i 61/22) i Uputstvom o načinu priznavanja prava na zdravstveno osiguranje i ostvarivanje osnovne zdravstvene zaštite određenih kategorija lica koja nisu zdravstveno osigurana po drugom osnovu („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 17/22) korisnik prava na zdravstveno osiguranje može biti:

- korisnik prava na stalnu novčanu pomoć,
- lice starije od 65 godina (muškarac), odnosno od 60 godina (žena),
- civilna žrtva rata,
- dijete od rođenja do polaska u osnovnu školu, ako nije zdravstveno osigurano kao člano porodice osiguranika,
- lice smješteno u ustanovu socijalne zaštite i lice koje je u postupku smještaja,
- lice koje je žrtva porodičnog nasilja i nasilja u zajednici,
- žena-majka porodilja koja nije u radnom odnosu za vrijeme trudnoće, porodaja i do uzrasta djeteta do godinu dana, odnosno izuzetno i otac djeteta ukoliko ostvaruje pravo na novčanu pomoć u skladu sa članom 127. stav (4) Kantonalnog zakona,
- lice s invaliditetom i lice sa teškoćama u razvoju u smislu člana 13. Kantonalnog zakona,
- dijete i odraslo lice smješteno u hraniteljsku porodicu.

Postupak utvrđivanja i priznavanja prava provodi centar/služba, dok Zavod zdravstvenog osiguranja trebujе sredstava za zdravstveno osiguranje. U toku 2023. godine putem centara/službi ovo pravo ostvarivalo je oko 4.085 korisnika i za finansiranje zdravstvenog osiguranja odobrena su raspoloživa sredstva iz Budžeta Kantona u iznosu od 150.000,00 KM.

6.5. Podrška nevladinim organizacijama i drugim pravnim licima

Ministarstvo kontinuiranim aktivnostima tokom cijele godine podržava rad kantonalnih i općinskih/gradskih udruženja, tj. organizacija civilnog društva. Podrška udruženjima ogleda se u saradnji i pružanju stručne pomoći prilikom provođenja redovnih ili vanrednih aktivnosti udruženja, uspostavljanje međusobne komunikacije i saradnje između udruženja, te između civilnog i javnog sektora.

U 2023. godini, realizovana je aktivnost dodjele sredstava putem Javnog poziva za finansiranje i sufinansiranje programa/projekata nevladinih organizacija na nivou Zeničko-dobojskog kantona. Ministarstvo je raspisalo javni poziv u skladu sa Zakonom o izvršavanju Budžeta Zeničko-dobojskog kantona za 2023. godinu („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona”, broj: 3/23 i 10/23). Kao rezultat provedenih aktivnosti po javnom pozivu, na prijedlog ovog ministarstva Odlukom Vlade Zeničko-dobojskog kantona, broj: 02-11-12661/23 od 10.08.2023. godine, odobrena su sredstva u ukupnom iznosu od 76.727,00 KM za 12 nevladinih organizacija, kako je to navedeno u Tabeli 21.

Tabela 21.

r/ b	Naziv nevladine organizacije	Sredstva:
1.	Društvo socijalnih radnika Zeničko-dobojskog kantona	9.444,00
2.	Udruženje "DLAN" Zenica	8.183,00
3.	Savez udruženja slijepih građana Zeničko-dobojskog kantona	7.939,00
4.	Koalicija organizacija osoba s invaliditetom Zeničko-dobojskog kantona	8.333,00
5.	Udruženje oboljelih od multiple skleroze Zeničko-dobojskog kantona	4.738,00
6.	Udruženje djece i mladih oboljelih od šećerne bolesti Zeničko-dobojskog kantona	7.222,00
7.	Centar ženskih prava	5.056,00
8.	Savez civilnih žrtava rata ZDK	6.667,00
9.	Savez udruženja penzionera/umirovljenika Zeničko-dobojskog kantona	6.111,00
10.	Udruženje građana "Fojničani" Maglaj	4.278,00
11.	Savez logoraša Zeničko-dobojskog kantona	5.556,00
12.	Savez invalida rada Zeničko-dobojskog kantona (SIR-ZDK)	3.200,00
U K U P N O:		76.727,00

Također, na osnovu raspisanog Javnog poziva za raspodjelu budžetskih sredstava namijenjenih za sufinansiranje obilježavanja značajnih datuma iz oblasti socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom na području Zeničko-dobojskog kantona, na prijedlog ovog ministarstva Odlukom Vlade Zeničko-dobojskog kantona, broj: 02-11-12662/23 od 10.08.2023. godine, odobrena su sredstva u ukupnom iznosu od 34.369,00 KM za 17 projekata, i to 12 projekata nevladinih organizacija i 5 projekata ustanova socijalne zaštite, kako je to navedeno u Tabeli 22.

Tabela 22.

r/b	Naziv nevladine organizacije ili ustanove	Sredstva:
1.	Udruženje civilnih žrtava rata Općine Zenica	1.125,00
2.	JU Centar za socijalni rad Visoko	1.650,00
3.	JU "Penzionerski dom sa stacionarom ZE-DO kantona"	2.500,00
4.	JU Centar za socijalni rad Breza	2.000,00
5.	Zeleni polumjesec zeničko-dobojskog kantona	3.000,00
6.	Savez udruženja logoraša ZDK-Udruženje logoraša Žepče	2.917,00
7.	Crveni križ Općine Kakanj	2.171,00
8.	Udruga civilnih žrtava rata Općine Žepče	2.250,00

9.	Udruženje građana civilnih žrtava rata Općine Doboj jug	1.425,00
10.	Udruženje paraplegičara Općine Doboj jug	2.025,00
11.	Udruženje civilnih žrtava rata Općine Zavidovići	1.365,00
12.	Udruženje civilnih žrtava rata Općine Tešanj	1.538,00
13.	Udruženje logoraša Zavidovići	1.667,00
14.	JU Centar za socijalni rad Visoko	1.920,00
15.	Udruženje građana "Krivaja rijeka" Olovo	1.567,00
16.	Udruženje građana za razvoj kompetencija „Nada“	2.750,00
17.	JU "Dom za stara lica" Zenica	2.500,00
UKUPNO:		34.369,00

Ministarstvo je kontinuirano saradivalo sa savezima/udruženjima osoba s invaliditetom. Posebna srednja je ostvarena sa Koalicijom organizacija osoba s invaliditetom Zeničko-dobojskog kantona, organizacijom koja je članica Koordinacionog tijela za praćenje, usmjeravanje i izvještavanje o realizaciji aktivnosti Strategije za unapređenje prava i položaja osoba s invaliditetom Federaciji Bosne i Hercegovine i provedbu Lokalnog akcionog plana za Zeničko-dobojski kanton.

6.6. Obilježavanje „Dječije nedjelje“

U Budžetu Zeničko-dobojskog kantona za 2023. godinu, povodom obilježavanja „Dječije nedjelje“ planirana su sredstva u iznosu od 15.000,00 KM. Ministar Ministarstva donio Pravilnik za bodovanje, ocjenu i odabir programa posvećenog obilježavanju dana „Dječija nedjelja“ iz sredstava Budžeta Zeničko-dobojskog kantona predviđenih za 2023. godinu, broj: 09-31-12036-1/23 od 27.07.2023. godine, i raspisao Javni poziv za odabir programa za organizaciju centralne manifestacije posvećene obilježavanju dana „Dječija nedjelja“ za 2023. godinu. Zaprimljena su četiri prijedloga programa i iste je bodovala i cijnila Komisija, te predložila program Udruženja građana „Naš most“ Zenica. U skladu sa procedurom ministar Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice je donio Program obilježavanja „Dječije nedjelje“ u Zeničko-dobojskom kantonu za 2023. godinu, broj: 09-31-12036-6/23 od 25.09.2023.godine.

Na prijedlog Ministarstva, Odlukom Vlade o odobravanju sredstava za organizaciju centralne manifestacije posvećene obilježavanju dana „Dječije nedjelje“ u Zeničko-dobojskog kantonu, broj: 02-11-14764/23 od 28.09.2023. godine, odobrena su sredstva Udruženju građana „Naš most“ Zenica u iznosu od 15.000,00 KM. S tim u vezi, Ministarstvo je zaključilo ugovor sa Udruženjem građana „Naš most“ Zenica o regulisanju međusobnih prava i obaveza ugovornih strana i u skladu sa tim je realizovan Program obilježavanja „Dječije nedjelje“ u Zeničko-dobojskom kantonu za 2023. godinu.

6.7. Druga prava socijalne zaštite koje se finansiraju iz budžeta grada/općina iz Zeničko-dobojskog kantona

Kantonalnim zakonom propisana su i druga osnovna prava iz socijalne zaštite, i to: usluge socijalnog i drugog stručnog rada, kućna njega i pomoć u kući, vršenje starateljstva i nadzor. U oblasti zaštite porodice sa djecom predviđena su prava: posebni psihosocijalni tretman bračnih drugova koji žele djecu i trudnica, smještaj djece uz osiguranu ishranu u ustanovama predškolskog odgoja i osiguranje jednog obroka u vrijeme nastave u školama osnovnog obrazovanja. Navedena prava se finansiraju iz budžeta gradova i općina, a podaci u ovoj informaciji su navedeni u okviru obrađenih prava.

7. NADZOR NAD STRUČNIM RADOM I UTROŠKOM BUDŽETSKIH SREDSTAVA

U skladu sa Planom o vršenju nadzora u 2023. godini, Ministarstvo je izlaskom na teren izvršilo nadzor nad stručnim radom 23 ustanova (10 centrara za socijalni rad, 2 službe socijalne zaštite i 11 drugih ustanova socijalne zaštite za smještaj koje djeluju na području Kantona) u periodu oktobar – decembar 2023. godine.

U skladu sa Kantonalnim zakonom i propisanom procedurom, Ministarstvo je rješavalo podnesene zahtjeve za utvrđivanje propisanih uslova za obavljanje, odnosno proširenje kapaciteta za obavljanje djelatnosti ustanova socijalne zaštite. U 2023. godini, podnesena su dva zahtjeva za utvrđivanje uslova obavljanja djelatnosti socijalne zaštite. Ministarstvo je izdalo Rješenje o ispunjavanju propisanih uvjeta za početak obavljanja djelatnosti ustanove socijalne zaštite sa smještajem za starije osobe i osobe s invaliditetom Privatnoj Ustanovi socijalne zaštite – Dom za starije osobe „Orhideja“ Begov Han, broj: 09-31-8856-7/21 od 06.03.2023. godine, a ustanovi za smještaj i njegu starih osoba „Rajkovača&Šušak“ Usora izdato je Privremeno rješenje za proširenje kapaciteta za obavljanje djelatnosti socijalne zaštite, broj: 09-35-7347-1-4/17 od 06.03.2023. godine. Također, u skladu sa obavezama, Ministarstvo je saradivalo i sa Kantonalnom upravom za inspeksijske poslove u svrhu omogućavanja adekvatne zaštite korisnika usluga ustanova socijalne zaštite.

Ministarstvo je u prvostepenom upravnom postupku riješilo 1.055 predmeta, a u drugostepenom postupku je riješeno 69 žalbi. Od ukupnog broja riješenih žalbi uvaženo je 30 žalbi, a odbijena 39 žalba, te uložena 2 vanredna pravna lijeka. Ministarstvo je također odgovorilo na ukupno 20 upita koji su pristigli kako od građana, poslodavaca, tako i od strane nadležnih centara za socijalni rad.

Također, u revizionom postupku, u ovom ministarstvu je obrađeno 15 predmeta po osnovu prava koje ostvaruju civilne žrtve rata, te 131 predmeta stalne novčane pomoći. Izvršavanje poslova revizije rješenja priznatih prava je ograničeno, jer se revizija obavljaju u skladu sa mogućnostima zaposlenika Ministarstva u odnosu na svakodnevne obaveze, a što u krajnosti predstavlja otežavajuću okolnost na pravovremenost isplata naknada korisnicima po ostvarenim pravima. Kako bi se riješilo pitanje revizije ostvarenih prava i ispoštovala preporuka Internog audita i Internog revizora od 2017. godine, neophodno je da se zaposli stručna osoba koja bi obavljala poslove revizije prvostepenih rješenja o ostvarivanju prava u skladu sa odredbama Kantonalnog zakona.

8. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Stanje socijalne zaštite u velikoj mjeri je uslovljeno trenutnom socijalnom, političkom i ekonomskom situacijom, posvećenom odnosu prema reformskim procesima za unapređenje sistema socijalne zaštite i raspoloživim sredstvima za socijalnu zaštitu na svim nivoima.

U Zeničko-dobojskom kantonu poduzimane su odgovarajuće mjere i aktivnosti kako bi se obezbjedila potrebna sredstva za nakanade i pomoći pojedincima i porodicama koje ispunjavaju uslove za ostvarivanje zakonom propisanih prava i pružila podrška za najugroženije stanovnike, te preduzimale preventivne mjere i aktivnosti za unapređenje usluga u ustanovama socijalne zaštite u Kantonu. Također, Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice je uključeno u reformske procese na nivou Federacije BiH sa ciljem da se u što većoj mjeri obezbijedi dostupnost i ujednačenost u ostvarivanju osnovnih prava korisnika u cijeloj Federaciji BiH. Ovim procesima nastoje se unaprijediti prava i usluge u oblastima socijalne zaštite na kantonalnom i federalnom nivou, sa fokusom na prevenciju i otklanjanje ili umanjeње stanja socijalne potrebe pojedinca i porodice, kao i njihova veća integracija u

užoj i široj društvenoj zajednici. Ovi procesi će imati više uspjeha i bolju integraciju korisnika socijalne zaštite, ukoliko se osigura podrška u svim segmentima života, što podrazumijeva harmonizaciju propisa i podrške u oblasti zdravstva, obrazovanja, zapošljavanja i pravosuđa, kao i organizacijama civilnog društva da kroz intersektorski pristup rješavaju životna pitanja pojedinaca i porodica u stanju socijalne potrebe.

U skladu sa Kantonalnim zakonom, prava iz socijalne zaštite tokom 2023. godine, korisnici su ostvarivali 7.779 prava, što je manje za 12.938 prava u odnosu na 2022. godinu, kada su korisnici ostvarivali 20.717 prava. Ovo smanjenje broja ostvarenih prava u 2023. godini, je prije svega zbog preuzete nadležnosti za ostvarivanja prava na dječiji dodatok po Federalnom zakonu od oktobra 2022. godine. Poređenjem navedenih podataka za posljednjih osam godina, možemo konstatovati da je broj ostvarenih prava od 2016. godine, imao kontinuiran trend smanjenja broja ostvarenih prava sve do 2021. godine, zatim se povećao u 2022. godini, dok se u 2023. godini, znatno smanjio. Jasniju sliku i uvid u broj ostvarenih prava korisnika u toku posljednjih osam godina, nevest ćemo u dijagramu br. 20.

Dijagram br. 20

Ukoliko u posljednje dvije godine uporedimo ostvarena prava, možemo konstatovati da je za 5 prava istovremeno povećan broj ostvarenih prava, odnosno za 4 prava smanjen je broj ostvarenih prava iz socijalne zaštite.

Povećan broj ostvarenih prava, korisnici su ostvarili za pravo na:

- privremenu i jednokratnu novčanu pomoć, to jeste više za 93 prava;
- refundaciju troškova medicinskog vještačenja, to jeste više za 141 pravo;
- smještaj u hraniteljsku porodicu, to jeste više za 3 prava;
- osposobljavanje za samostalan život i rad djece i mladih osoba ometenih u psihofizičkom razvoju, to jeste za jedno prava;
- novčanu pomoć ženi-majci koja nije u radnom odnosu, to jeste više za 196 prava.

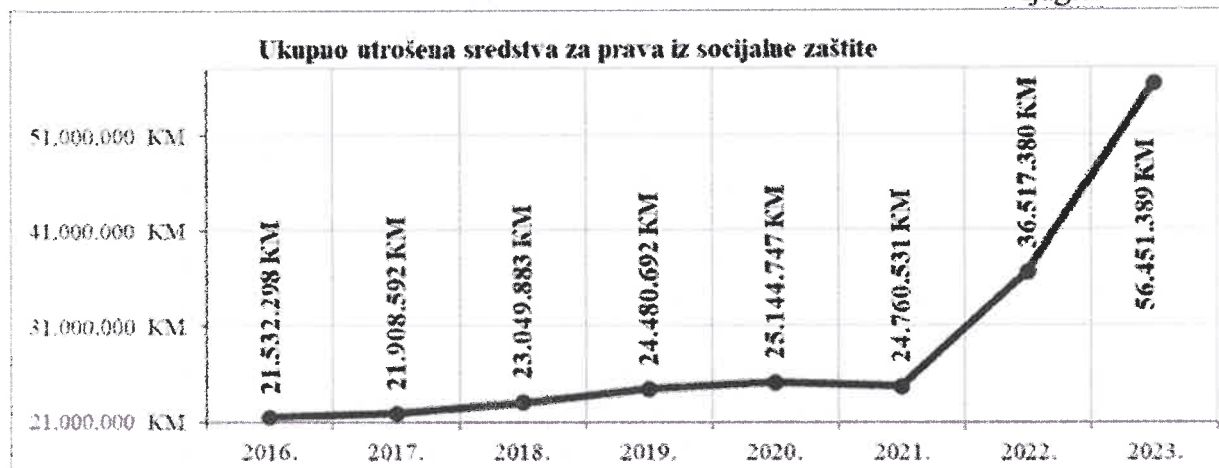
Umanjen broj korisnika prava evidentiran je kod ostvarivanja:

- prava na stalnu novčanu pomoć, to jeste manje za 203 prava;
- prava na smještaj u ustanove socijalne zaštite, to jeste više za 73 prava;
- prava civilnih žrtava rata, to jeste manje za 15 prava.
- pravo na novčanu pomoć ženi-majci u radnom odnosu, to jeste manje za 61 pravo.

Pregledom utrošenih sredstava za posljednjih osam godina, u dijagramu br. 21 evidentno je povećanje potrošnje finansijskih sredstava za prava iz oblasti socijalne zaštite. Generalno,

veća potrošnja sredstava dogodila se uslijed usklađivanja naknada i pomoći sa rastom prosječne plaće Kantona, većih cijena troškova smještaja i od septembra 2022. godine, većeg iznosa naknada i pomoći za sve porodilje, kao i stalnih promjena strukture korisnika. Više podataka o izdvajanju sredstava iz Budžeta Zeničko-dobojskog kantona navedeno je u dijagramu br. 21.

Dijagram br. 21

Tokom 2023. godine, evidentna je veća potrošnja sredstava za navedena prava u odnosu na 2022. godinu, za 19.934.009 KM, odnosno da je potrošnja povećana za 54,58 %. Osnovni uzrok većeg izdvajanja budžetskih sredstava u ovom periodu je zbog povećanja broja korisnika pravo na novčanu pomoć porodilja koje nisu u radnom odnosu za 123 majki-porodilja, zatim zakonske obaveze usklađivanja naknada i pomoći sa prosječnom plaćom Kantona kao i povećanju cijena troškova smještaja u ustanovama socijalne zaštite.

Isplata svih mjesečnih naknada i pomoći u 2023. godini, bila je redovna, tako da je na dan 05.12.2023. godine, izvršena posljednja isplata socijalnih davanja za mjesec oktobar 2023. godine.

Nastavljene su aktivnosti na provedbi i unapređenju primjene Izmjena i dopuna Kantonalnog zakona koje su donesene u septembru 2022. godine. Poduzimane su aktivnosti na razvoju zaštite i integraciji djece i odraslih osoba s invaliditetom putem pružanja usluga JU Centar za djecu i odrasle osobe s posebnim potrebama Zeničko-dobojskog kantona i pružanja podrške udruženjima osoba s invaliditetom. Nastavljeno je zagovaranje i provođenje reformskih procesa procjene, upućivanja i podrške djeci sa teškoćama u razvoju. U kontinuitetu se provode aktivnosti u pogledu deinstitucionalizacije i transformacije ustanova socijalne zaštite, to jeste koordinacije i unapređenja usluga stanovanja u lokalnoj zajednici uz stručnu podršku od strane Ustanove „Sumero centar centar za podršku osobama s invaliditetom u zajednici“, kao i aktivnosti na podršci djeci i mladim osobama koje izlaze iz sistema javne brige. Isto tako, provodene su mjere zaštite žrtava nasilja u porodici i zajednici, između ostalog i kroz sufinansiranje smještaja žrtava nasilja u porodici i zajednici u Sigurnoj kući putem Udruženja „Medica“ Zenica, koje je uz dobru saradnju pružalo podršku Ministarstvu u provođenju Protokola o saradnji u pružanju zaštite, podrške, pomoći i zbrinjavanja žrtava nasilja u porodici i zajednici i prevencije nasilja u Zeničko-dobojskom kantonu te provođenju Programa mjera za prevenciju, zaštitu i borbu protiv nasilja u porodici za područje Zeničko-dobojskog kantona.

Dostignuto stanje u oblastima socijalne zaštite rezultat je dobre saradnje sa centrima/službama, drugim ustanovama socijalne zaštite i nevladinim organizacijama koje djeluju u ovoj oblasti na provođenju propisa, razvoju usluga socijalne zaštite, prevenciji i

iznalazaženju najboljih rješenja. Ostvaruje se u kontinuitetu dobra saradnja sa Federalnim ministarstvom rada i socijalne politike, kao i saradnja sa drugim kantonalnim ministarstvima na provođenju mjera i aktivnosti koje su u zajedničkoj nadležnosti za pružanje pomoći i podrške osobama u stanju socijalne potrebe i porodicama u riziku.

8.1. Preporuke za djelovanje

S obzirom na stanje u oblastima socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom, smatramo da je u narednom periodu potrebno:

- Osigurati potrebna budžetska sredstava za provođenje reformi u oblastima socijalne zaštite, te redovnu i kontinuiranu isplatu novčanih naknada, pomoći i drugih davanja;
- Razvijati intersektorsku podršku i zaštitu porodica u riziku i osoba u stanju socijalne potrebe koje će uticati na njihovu bolju integraciju u društvenoj zajednici;
- Razvijati sistemski rješenja u pogledu zaštite porodica sa djecom i zaštite djece bez roditeljskog staranja sa ciljem osnaživanja porodice i povratka djece u biološku porodicu ili smještaj u hraniteljsku porodicu;
- Uspostaviti sistemsku podršku mladima koji napuštaju sistem javne brige kroz odgovarajuću socijalnu inkluziju i osamostaljivanje život i rad;
- Razvijati programe podrške osnaživanja, samopomoći i radne aktivacije osoba u riziku i stanju socijalne potrebe;
- Razvijati intersektorske programe pronatalitetne politike na svim nivoima i oblastima društvenog uređenja i djelovanja;
- Osigurati kontinuiranu intersektorsku saradnju i podršku procesu procjene, upućivanja i podrške djeci sa teškoćama u razvoju radi bolje procjene preostalih potencijala, sposobnosti i unapređenja socijalne inkluzije djece;
- Uspostaviti stabilan model sufinansiranja rada JU Centar za djecu i odrasle osobe s posebnim potrebama Zeničko-dobojskog kantona od strane gradova/općina i Kantona;
- Podržati lokalne zajednice koje uspostave uslugu kućne njege i pomoći u kući za starije osobe bez porodičnog staranja i osobe s invaliditetom;
- Podsticati lokalne zajednice na otvaranje dnevnih centara za osobe bez porodičnog staranja i osobe treće životne dobi, kao i uspostavu usluge savjetovališta za brak i porodicu pri centrima za socijalni rad;
- Kontinuirano učestvovati u reformskim procesima socijalne zaštite u Federaciji BiH i usklađivati propise na nivou Kantona;
- Održavati dobru saradnju sa institucijama i ustanova socijalne zaštite, zdravstva, obrazovanja i drugim sektorima, te organizacijama civilnog društva na svim nivoima vlasti;
- Unapređivati saradnju resornih ministarstava i svih centara/službi na pružanju podrške u radu informacionog sistema „SOTAC V2“;
- Podržavati jačanje kadrovskih i materijalno-tehničkih kapaciteta centara/službi;
- Unaprijediti materijalno-tehničke i kadrovske kapacitete Ministarstva;
- Nastojati uvesti superviziju profesionalaca na svim nivoima, jer kompetentno stručno osoblje zahtijeva ne samo kontinuirano obrazovanje nego i spremnost za periodičnom supervizijom kad se suočite sa etičkim ili kliničkim dilemama; i
- Kontinuirano vršiti nadzor nad stručnim radom ustanova socijalne zaštite.

Zenica, juni 2024. godine

